

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Diplomová práce

Management vzdělávacích exkurzí pro studenty a žáky

Vypracoval: Bc. Tomashevskaya Viktoriya
Vedoucí práce: prof. JUDr. Ludmila Nováková, Ph.D.

České Budějovice 2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Viktoriya TOMASHEVSKA**
Osobní číslo: **E13917**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Management vzdělávacích exkurzí pro studenty a žáky**
Zadávací katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Na základě vyhodnocení současného stavu podmínek a realizace vzdělávacích exkurzí v České republice vyhodnotit ekonomické dopady existujících variant.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury
2. Sekundární výzkum, primární výzkum
3. Analýza úrovně vzdělávacích programů
4. Vyhodnocení současného stavu řešené problematiky
5. Syntéza dat a informací
6. Návrhy a opatření

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíle a metody. 4. Analýza a syntéza poznatků z vlastního zkoumání. 5. Vlastní návrhy. 6. Závěr. 7. Seznam literatury.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **60 - 80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

GOELDNER, C. R. a J. R. B. RITCHIE. *Tourism: principles, practies, philosophies.* John Wiles & Sons, 2009. ISBN 978-0-470-08459-5.
NOVACKÁ, L a kol. *Cestovný ruch, technika služieb, delegát a sprievodca.* **Ekonom** Bratislava, 2011. ISBN 978-80-225-2982-2.
PALATKOVÁ M. a J. ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu. Turismus České republiky.* Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3748-5.
RITCHIE, B . W. *Aspects of tourism. Managing educational tourism.* **Greate Britain: Cromwell Press, 2003.** ISBN 1-853150-51-2.
WILLIAMS, P. *Educational Tourism: Understanding the Concept, Recognising the Value.* **Great Britain:Tourism Insight, 2011.**
UNWTO and WYSE TRAVEL CONFEDERATION. *The power of youth travel.* 2012.

Vedoucí diplomové práce: **prof. JUDr. Ludmila Novacká, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání diplomové práce: **11. ledna 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2014**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
U.S.
Studentská 15 (20)
370 05 České Budějovice

Ing. Viktor Vojtko, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 29. března 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

.....

Bc. Tomashevskaja Viktoriya

Poděkování

Děkuji vedoucí práce prof. JUDr. Ludmile Novacké, Ph.D. za odborné rady a cenné připomínky při zpracovávání práce a také za čas a zájem, který mi věnovala, za projevenou ochotu, trpělivost a podporu.

Za spolupráci bych chtěla poděkovat Prof. Ing. Janu Moudrému, Doc. Janu Košovskému, Doc. Dagmarě Škodové Parmové, Ing. Mgr. Janě Kozubíkové Šandové, a všem ostatním, kteří ochotně věnovali svůj čas rozhovorům a přispěli tak k výsledku této práce.

Obsah

1. Úvod	2
2. Cíl a metody	3
3. Literární rešerše	4
3.1. Historický přehled	4
3.2. Určení vzdělávacího cestovního ruchu	4
3.2.1. Druhy vzdělávacího cestovního ruchu.....	8
3.2.2. Struktura trhu vzdělávacího cestovního ruchu	9
3.2.3. Faktory ovlivňující trh vzdělávacího cestovního ruchu.....	11
3.3. Management vzdělávacího cestovního ruchu	12
3.4. Vliv vzdělávacího cestovního ruchu na rozvoj osobnosti	13
4. Legislativní podmínky pro vzdělávací cestovní ruch	15
4.1. Legislativa Evropské unie	15
4.1.1. Mobilita studentů	17
4.2. Legislativa České republiky	22
4.2.1. Vzdělávací exkurze a BOZP	24
4.2.2. Pojištění účastníků exkurze	25
5. Vzdělávací exkurze	27
5.1. Druhy vzdělávacích exkurzí	29
5.2. Zařazení vzdělávací exkurze do výuky školy	30
5.3. Management vzdělávací exkurze	31
5.3.1. Etapy obsahové přípravy vzdělávací exkurze.....	32
5.3.2. Kalkulace ceny exkurze (vzdělávacího výletu nebo vzdělávacího zájezdu)	36
6. Realizace vzdělávacích exkurzí v praxi	39
6.1. Realizaci vzdělávacích exkurzí na středních školách České republiky- vlastní výzkumné šetření	39
6.2. Realizace vzdělávacích exkurzí na vysokých školách- vlastní výzkumné šetření	48
7. Přímé ekonomické dopady vzdělávacích exkurzí	53
8. Závěr	57
Seznam literatury	62

Přílohy

1. Úvod

Vzdělávací exkurze není nový fenomén současného světa. Historicky mohou být školní exkurze spojeny se zvědavostí studentů ve středověku. Již v 15.-16. století zaznamenali spisovatelé význam cestování za vzděláním. Francouzský vědec Montaigne protestoval proti tzv. „knižnímu vyučování“ a požadoval, aby byl celý svět knížkou pro jeho žáky. Mnohé generace vědců byly nadšeny jeho filosofií a používali jeho metody. Dnes si nedokážeme představit školní docházku bez zájezdů, cestování a vycházek. Nejlepší školní vzpomínky jsou právě na ně.

Ruský metodik B. E. Rajkov řekl: „Pamatuj si, že exkurze není procházka, ale povinná část vyučování“. Tento výrok byl určen učitelům používajícím ve své praxi tuto metodu. Učitel nemůže v žádném případě nazvat exkurzi procházkou, vždyť to je obrovská práce začínající myšlenkou na zpestření klasického vyučování a končící objektivním zhodnocením získaných znalostí v průběhu její realizace. Pro něho to je práce přesčas, nezaplacené telefonické hovory, velká odpovědnost za děti a dodatečné bolení hlavy. Ale nicméně přání naučit něco nového, zajímavého, ukázat druhou stranu mince, nadchnout pro předmět, u učitele převládá a dodává mu odvalu k takovému kroku.

Hledání nových, výhodných a dosud nepoznaných možností jak vydělat peníze, navždy spojily vzdělávací exkurzi s cestovním trhem. Růst úrovně vzdělání a narůstající počet studujících je předpokladem poptávky. Protože představitelé cestovního byznysu tušili zlatý důl, začali předkládat grandiózní nabídky a zahlcovat tím trh. Jejich neznalosti reality spočívá v nedostatku oficiálních informací.

Ve studiích fenoménu vzdělávacího cestovního ruchu a vzdělávací exkurze jako jeho složky mohou představitelé vzdělávacího a cestovního trhu nalézt doporučení, se seznámit s praxí, najít inspiraci i tvůrčí nadšení.

2. Cíl a metody

Hlavní cíl diplomové práce je na základě vyhodnocení současného stavu podmínek a realizace vzdělávacích exkurzí v České republice vyhodnotit ekonomické dopady existujících variant. Ve spojitosti s širší tématu se dosažení cíle bude provádět prostřednictvím analýzy způsobu organizace vzdělávacích exkurzí na středních a vysokých školách. Výběr typů škol byl dán věkem účastníků.

Součástí diplomové práce jsou i následující doplňkové cíle:

- terminologie a projednání nejpodstatnějších situací vzdělávacího cestovního ruchu;
- prezentace právních podmínek realizace vzdělávací exkurze v České republice a Evropské unii;
- analýza realizace exkurzí ve vybraných školách;
- určení ekonomických následků organizovaných variant.

Cílů bude dosaženo pomocí těchto metod:

- analýza pramenů literatury a vědeckých článků. Daná metoda odhalí problematiku trhu vzdělávacího cestovního ruchu, určí základní pojmy, druhy a strukturu studovaného jevu;
- analýza interních organizačních dokumentů škol;
- průzkum praxe, realizace vzdělávacích exkurzí na středních školách (za pomoci anket);
- rozhovor s učiteli-organizátory vzdělávacích exkurzí.

3. Literární rešerše

3.1. Historický přehled

Kořeny vzdělávacího cestovního ruchu můžeme sledovat již v 16. století. Podle Zaterského (2014) z poloviny 16. století mladí muži z Británie a Skotska spojovali vysokoškolské vzdělávání s návštěvami velkých muzeí a starobylých ruin v průběhu dne a v noci navštěvovali místní hospody (p.196).

Grand Tour byla považována za začátek kulturní a vzdělávací oblasti cestovního ruchu. Jejím účelem bylo učit se a rozšiřovat účastníkům obzory prostřednictvím řady studijních cest trvajících až několik let v evropských destinacích, jako jsou Francie, Švýcarsko či Německo. Účastníci se tam učili cizím jazykům, zahraničním vztahům, jízdě na koni a například i tanci. Šlechtici doprovázeni lektory navštěvovali kontinentální univerzity a postupně se to stávalo běžným jevem té doby.

Podle Townera (1985) první cestování za vzděláním se mohlo konat buď formálně, nebo neformálně v závislosti na individuální motivaci a druhu požadované zkušenosti. Grand Tour měla dvě fáze. První fáze spočívala ve formálním získání praktického výcviku a sociálních dovedností ve speciálních vzdělávacích centrech a druhá v neformálním sociálním a kulturním vzdělávání, kterého bylo možno dosáhnout u hlavních soudů či v sociálních a uměleckých centrech Evropy (p.302).

I přes několik století své existence Grand Tour neztratil svůj význam, ale změnila svůj vzhled, proto dnes mluvíme o vzdělávacím cestovním ruchu. Towner (1985) říkal, že Grand Tour je cesta za účelem vzdělávání a zábavy (p.297).

3.2. Určení vzdělávacího cestovního ruchu

Dlouhodobě trvalý růst poptávky v turistické sféře byl zaznamenán vědci, odpovídajícími státními institucemi, představiteli podnikatelského sektoru i obyčejnými obyvateli lokalit s turistickými pamětihodnostmi. Příčiny zvýšeného zájmu o cestovní ruch spočívají v sociální a demografické oblasti, v rozvoji mezinárodních vztahů, v ekonomickém rozvoji zemí, v nichž se změnil vzájemný poměr pracovní doby a volného času, dále ve vysoké konkurenci na trhu práce a ve změně životního standardu. Daná poptávka je katalyzátorem růstu a různorodosti nabídky a zejména

turistického tématu. Proto můžeme dnes hovořit o takovém druhu cestovního ruchu jako je „vzdělávací cestovní ruch“, o něj je v posledních letech stále větší zájem.

Nehledě na pozitivní dynamiku rozvoje turistické sféry, za více než půl století, dodnes nedošlo ke zpracování jediného názoru, pokud jde o interpretaci podstaty vzdělávacího cestovního ruchu, vyčleňované podle hlavního cíle zájezdu.

Problematika vzdělávacího cestovního ruchu byla vysvětlena v pracích takových vědců, jako byli Ritchie, Cooper, Gibson a jiní. V pracích českých vědců je zkoumána pouze vzdělávací funkce turismu obecně. Rovněž chybí v české legislativě jednotný základní termín vzdělávacího cestovního ruchu, obrátíme se proto k různorodým pojetím zkoumaného chápání (pojmu), jak je navrhuji zahraniční autoři.

Ze zahraničních výzkumů věnovaných danému problému se vyděluje fundamentální práce B. Ritchie (2003) „Management vzdělávacího cestovního ruchu“. Vědec v ní vytyčuje následující definici: „*Vzdělávací cestovní ruch je činnost vícedenních návštěvníků a exkurzantů, pro něž je vzdělání a výuka základní nebo druhotný cíl výletu*“. B.Ritchie dělí vzdělávací cestovní ruch na dva segmenty: „v první řadě vzdělání“ („education first“) a „v první řadě turismus“ („tourism first“). Segment „education first“, do něhož vědec zahrnuje školní exkurze, vyučování v jazykových školách a na univerzitách, předpokládá výlet, jehož základní cíl je vzdělání a výuka. V segmentu „tourism first“, zahrnujícím ekologický turismus a také kulturní a vzdělávací cestovní ruch pro dospělé, je cílevědomá výuka druhořadým motivem výletu (p.12, p.18).

Výše uvedené určení (vymezení) je sporné v partii vztahující vzdělání k druhořadému cíli vzdělávacího cestovního ruchu.

Podle Lunina (2009) lze vzdělávací cestovní ruch určit jako: „*cesty na dobu od 24 hodin do 6 měsíců za účelem vzdělání (všeobecného, speciálního, doplňkového), zvýšení kvalifikace formou kurzů, stáží, bez činnosti spojené s příjmy ze zdrojů v zemi (místě) dočasného pobytu*“ (p.145).

Uvedené určení vykazuje následující příznaky vzdělávacího cestovního ruchu:

- Časový interval. Doba, kterou uvádí Lunin, neodpovídá skutečnosti. K uvedenému typu turismu patří i vzdělávací exkurze trvající pár hodin i výměnné programy pro studenty delší než 6 měsíců. Je nutné zmínit, že cesta zaměřená na vzdělání nemusí trvat déle než jeden rok.

- Konkrétní cíl – vzdělání.
- Vyloučení činnosti vynášející zisk v zemi dočasného pobytu. Uvedená charakteristika vyžaduje upřesnění, protože v průběhu využití vzdělávacího produktu může student dostat peněžní odměnu v zemi dočasného pobytu jako uznání za jeho práci. Je proto žádoucí specifikovat, že příjem nesmí být pravidelný a z jednoho zdroje.

V souladu s Mezinárodními doporučeními o statistice cestovního ruchu vypracovanými Světovou turistickou organizací (2008) jsou cesty s cílem „vzdělání a profesionální příprava“ spojeny s takovými základními druhy činnosti, jako jsou krátkodobé kurzy, absolvování určitých výukových programů (formálních nebo neformálních), nebo získáním určitých návyků pomocí formálních kurzů. Přitom se pojem „cestovní ruch“ vztahuje k činnosti cestovatelů, kteří cestují na libovolné místo určené za hranicemi jejich obvyklého prostředí na dobu kratší než rok s libovolným cílem, s výjimkou zařazení do práce v podniku registrovaném v zemi nebo místě návštěvy (pp.24-25) .

Lebeděv (2012) ve svém článku „Vzdělávací cestovní ruch jako ekonomická kategorie“ poukazuje na to, že na termín „vzdělávací cestovní ruch“ je nutné nahlížet nejen ze strany spotřebitele, ale i z ekonomické strany vyjadřující stadium výroby turistického produktu. On charakterizuje ji jako ekonomickou kategorii: systém vztahů, spojených s výrobou, rozmístěním, výměnou a spotřebou vzdělávacího turistického produktu v rámci národního i světového hospodářství (p.5).

Vzdělávací cestovní ruch má zřetelně formulovanou nejen ekonomickou, ale i pedagogickou složku díky svému pevnému spojení se vzděláním.

V souladu s Mezinárodní standardní klasifikací vzdělání vydanou UNESCO je vzdělání definováno jako procesy zahrnující komunikaci s cílem výuky, jejichž prostřednictvím předává společnost cílevědomě nashromážděné znalosti, zásady, životní filosofii (prožívání skutečnosti), hodnoty, návyky, kompetence a modely chování z pokolení na pokolení. Vzdělání přitom může být formální – cílevědomé a plánované za účasti státních organizací a státem schválených soukromých organizací – a neformální, tj. organizované osobou nebo organizací zajišťující vzdělávací služby. Jak vyplývá z klasifikace, tento druh vzdělávání je doplňkový a nepovinný. Realizující se v krátkodobých kurzech, seminářích nebo programech se specifickým zaměřením.

Z toho vyplývá, že daný způsob vzdělání je obsahem vzdělávacího cestovního ruchu (pp. 79-80).

Z ekonomického hlediska představuje vzdělávací cestovní ruch rychle se rozvíjející sektor ekonomiky cestovního ruchu, který získává stále větší popularitu v různých zemích světa. Výzkumní pracovníci zmiňují specifické zvláštnosti vzdělávacího cestovního ruchu, které se projevují ve zvláštním charakteru poptávky, v projevených sezónních výkyvech, diverzifikaci turistického produktu, v nízké náchylnosti ke krizím. Vzdělávací služba je produkt práce, který má specifické vlastnosti, jako je nehmotnost, neoddělitelnost od zdroje, což znamená, že sám produkt se spotřebovává v témž momentě, kdy se vyrábí a předává. Proto jakákoli záměna učitele v době vzdělávací trasy může změnit proces a výsledek poskytnutí vzdělávací služby, a tedy i poptávku. Nestálost kvality vzdělávacích služeb je podmíněna tím, že není možné stanovit pevné standardy výuky a kvalita služeb mnohdy závisí na kvalifikaci učitele zajišťujícího vzdělávací exkurze a také závisí na potřebách a motivaci jeho účastníků. Proto mohou být změny kvality vyvolány kompetencemi specialisty nebo neschopností klienta přesně zformulovat své potřeby ve vzdělávací službě (Pitman, Broomhall, McEwan, Majocha, 2010; Zybin, Kozlova, 2005).

Třeba dodat, že vzdělávací cestovní ruch zabezpečuje návštěvnost turistických destinací mimo sezony, čím vyvolává pozitivní ekonomické dopady na příjmy v těchto destinacích.

Pedagogická složka vzdělávacího cestovního ruchu předpokládá především organizaci turisticko-vzdělávací činnosti, která je zaměřena jak na dosažení cíle učebních programů, speciálně sestavených pro vzdělávací exkurze, tak na rozvoj osobnostně významových vlastností účastníků turistických cest. Z tohoto úhlu pohledu lze vzdělávací cestovní ruch považovat za formu organizace vzdělávacího procesu prováděného nad rámec základního vzdělávacího zařízení a zaměřeného na uspokojení základních potřeb osobnosti (Pogodina, 2009).

Vezmeme-li v úvahu výše uvedenou charakteristiku vzdělávacího cestovního ruchu, zformulujeme jeho určení, které dále budeme chápat takto: **vzdělávací cestovní ruch** je systém vztahů spojených s vytvořením turistického produktu a jeho spotřeby osobou mimo její trvalé bydliště za účelem získání vědomostí a dovedností s cílem uspokojení

vzdělávacích potřeb, aniž by se daná osoba zabývala trvalou placenou činností v zemi (místě) dočasného pobytu.

3.2.1. Druhy vzdělávacího cestovního ruchu

Na základě provedených výzkumů v Tabulce 1 uvedená klasifikace vzdělávacího cestovního ruchu:

Tabulka 1: Druhy vzdělávacího cestovního ruchu

1. Forma organizace	1.1 Organizovaná za pomoci zprostředkovatelů 1.2 Vlastní individuální organizace
2. Zdroj financování	2.1 Komerční (z vlastních prostředků účastníka-turisty) 2.2 Úhrada zajištěná státními orgány, organizacemi 2.3 Kombinace úhrady od účastníka a donátora
3. Počet účastníků	3.1 Skupina minimálně 10 osob 3.2 Jednotlivci
4. Podle místa realizace	4.1 Domací (čerpání vzdělávacího produktu pobytu) 4.2 Mezinárodní (vyučování v zahraničí)
5. Podle frekvence realizace	5.1 Pravidelně v intervalech 5.2 Nepravidelně

Zdroj: vlastní zpracování

Populární druhy vzdělávacího cestovního ruchu jsou:

- studijní cesty za účelem studia cizího jazyk a nebo jiných všeobecně vzdělávacích předmětů nebo speciálních předmětů ve speciálních kurzech;
- poznávací exkurze do organizací a podniků;
- vědecké a studijní stáže v organizacích a podnicích;
- účast na seminářích, konferencích, sjezdech, kongresech, v tvůrčích dílnách, mistrovských třídách, jejichž cílem je výměna zkušeností a získání nových profesionálně důležitých informací;
- mezinárodní programy mobility studentů;

- vzdělávací exkurze studentů (žáků) v souladu s učebním plánem (Student marketing youth travel consultancy).

3.2.2. Struktura trhu vzdělávacího cestovního ruchu

Trh mezinárodního vzdělávacího cestovního ruchu v podmínkách globalizace mezinárodních vztahů a internacionalizace vzdělání se jako sektor ekonomiky turismu rychle rozvíjí.

Detailně tento trh prostudoval Ritchie. Na základě provedené analýzy navrhl schéma fungování trhu se zřetelem k jeho zvláštnostem. (Příloha C) Souhrn prvků a jejich vzájemný vztah vytvářejí vzdělávací turistickou zkušenost a napomáhají vytvořit koncepci možných cest výzkumu ze strany poptávky a nabídky (p.15).

Podstatnou, věcnou stránkou turistického produktu na trhu vzdělávacího cestovního ruchu bude uspokojení potřeb klienta v určité vzdělávací službě. Doplnkové služby budou služby týkající se ubytování, stravy, potřeb denního života turistů, poradenství, poskytování služeb dopravy, obchodu a společného stravování, prostředků zábavy a také výdeje diplomů, certifikátů a potvrzení dokládající úspěšné absolvování, získání žádaných cílových dovedností, znalostí, návyků a zvýšení profesionální kompetence (Kozlová, 2008).

Ritchie (2003) se ve svém průzkumu obrací k výkazům Kanadské komise pro turismus, která zaznamenává dva komponenty na straně nabídky, a to původní turistický produkt a druhotný nebo-li pomocný. K původnímu patří různorodost organizací, které tvoří:

- pamětihodnosti a akce organizované v místě výuky;
- odvětvoví specialisté zodpovědní za vzdělávací složku v průběhu trasy (kurátoři, překladatelé, průvodci, učitelé, výzkumníci a vědci);
- spolupráce představitelů organizací, kteří pomáhají plánovat a vyvíjet učební programy pro cestovatele (např. skupin speciálních zájmů, organizací pro ochranu přírody či památek, univerzit a jazykových škol, aj.);
- průvodci a přijímající strana, kteří obstarávají služby pro klienty a organizace a také poskytují informace o místě pobytu, místních zvycích, zajišťují doprovod a poskytují marketingové služby (pp.14-16).

K druhotným, pomocným dodavatelům služeb nutných pro realizaci vzdělávacích produktů Komise zařazuje:

- dopravu (okružní jízda, autobusová, železniční doprava) jako část individuálního zájezdu nebo trasy i s cestou tam a zpět z místa nástupu;
- pohostinské služby zahrnující pobyt, stravu, zábavu a odpočinek;
- turistické služby zahrnující cestovní kanceláře, pojišťovací společnosti turistická média a reklamu;
- marketingové organizace v destinaci, které pracují na národní, regionální a lokální úrovni s cílem propagace vzdělávacího cestovního ruchu potenciálním spotřebitelům.

Z toho vyplývá že k subjektům průmyslu vzdělávacího cestovního ruchu patří soubor jazykových, soukromých a státních škol, ústavů, univerzit a jiných vzdělávacích zařízení, hotelů, hostelů, studentských kolejí na území univerzitních kampusů, ubytovacích kapacit v hostitelských rodinách a u učitelů, orgánů registrace, licencování a akreditace vzdělávacích zařízení, vzdělávacích, charitativních a opatrovnických fondů, asociací vzdělávacích zařízení, dopravních prostředků, objektů veřejného stravování a obchodu, objektů a prostředků zábavy, objektů poznávacího, pracovního, ozdravného, sportovního a jiného určení, organizací provádějících průvodcovskou činnost a také organizací poskytujících služby exkurzím a služby průvodců-tlumočnicků.

Ze soupisu je patrné, že většina jednotlivých prvků není přímou součástí vzdělávacího cestovního ruchu, což může vyvolat problémy ve spolupráci organizací a tedy v rozvoji potenciálu veškerého trhu.

Subjekty se podílejí na tvorbě vzdělávacích balíčků, které zahrnují komplex služeb v poskytování cílové vzdělávací služby, v ubytování, přepravě, stravování turistů, vyřizování nezbytných dokumentů a víz, cestovní služby, ale také služby průvodců-tlumočnicků a jiné služby poskytované v závislosti na dodatečném složení balíčku při cestování.

Odběratelem balíčku je vzdělávaný turista tvořící stranu poptávky. Gibson (1998) prováděl v 90. letech výzkum mezi turisty, kteří absolvovali vzdělávací zájezdy, za účelem stanovení potenciální skupiny spotřebitelů vzdělávacího cestovního ruchu. Na základě získaných údajů došel k závěru, že každý se nemůže stát uživatelem tohoto balíčku, ale pouze takový spotřebitel, jemuž záleží na vlastním osobním rozvoji (p.33).

Odběratele vzdělávacího turistického produktu lze rozdělit na skupiny, lišící se od sebe věkem, cíli a požadavky. Jsou to tři skupiny:

1. dospělí a důchodci;
2. studenti vysokých škol;
3. žáci středních škol a mateřských škol.

Turista je osoba požadující služby od subjektů vzdělávacího cestovního ruchu za účelem studia mimo trvalé místo vzdělávání ve lhůtě kratší než jeden rok. Je třeba poznamenat, že toto vymezení je volné a podle druhu vzdělávacího cestovního ruchu je nutné ho doplňovat neměnnými charakteristikami.

3.2.3. Faktory ovlivňující trh vzdělávacího cestovního ruchu

Stejně jako jiná odvětví je i trh vzdělávacího cestovního ruchu ovlivněn skupinou faktorů, které jsou jak hybnými silami, tak překážkami rozvoje daného trhu. Všechny faktory můžeme rozdělit do skupin:

1. Sociální faktory: věk, pohlaví, vzdělání, rodinný stav, náboženství. Dané faktory mají vliv na volbu dovolené, návštěvu pamětihodností, navázání styků. Vzdělávací cestovní ruch pomáhá odstranit fyzické a psychologické bariéry, které rozdělují lidi různých ras, kultur, náboženství, žijící v různých zemích s různou úrovní sociálně-ekonomického rozvoje.

2. Technologické faktory: většina cestovních kanceláří, vzdělávacích škol se spoléhá na své webové stránky, které jim slouží k získání počátečního zájmu klientů a k jejich informování o nabídkách. Udržování stránek aktuálních napomáhá zvyšování ratingu a také zvýšení efektivity zajištění informací klientům ve stejné době, kdy partnerské školy umísťují na svých webových stránkách odkazy na kanceláře.

Existují agentury, které fungují výhradně na základě internetu. Jejich služby umožňují studentům odesílat své žádosti (přihlášky) přímo školám, což je neobyčejně výhodné pro určité typy jejich klientů.

Vedení podobného obchodu po síti má také řadu podstatných výhod ve srovnání s tradičním obchodováním: neomezené možnosti vstupu na rozličné národní trhy, odpadá nutnost mít kancelář a najímat velký počet konzultantů a specialistů na prodej, což značně snižuje náklady, a tedy zajišťuje cenovou konkurenční výhodu.

Spotřebitelská strana zahrnuje on-line vzdělávací programy, nové technologie komunikace s účastníky, technologie prezentace a tvorby výkazů, prací.

3. Ekonomické faktory: mají zřetelně vyjádřený dvoustranný pozitivní i negativní vliv v závislosti na ukazateli. Mezi tyto faktory patří: placené nebo bezplatné vzdělání, tržní ceny, výměnný kurz, výše stipendia, výše příjmu účastníka. K negativním faktorům patří: vysoká úroveň inflace a rostoucí nezaměstnanost, narušená tržní pravidla, cyklická a strukturální krize.

4. Politické faktory: k rozšíření mezinárodních turistických styků aktivně přispívají následující ukazatele: vnitropolitická stabilita země, mírové a přátelské vztahy mezi státy, smlouvy o spolupráci ve sféře ekonomiky, obchodu, kultury, cestovního ruchu na celostátní i vládní úrovni. Na druhé straně zejména politické faktory vytvářejí závažné překážky v rozvoji trhu. Politická situace v zemi má vliv na všechny výše uvedené faktory. Obvykle patří k negativním politickým faktorům ovlivňujícím rozhodnutí potenciálního účastníka vzdělávacího cestovního ruchu opatřit si produkt: úroveň bezpečnosti, vízové podmínky, právní normy.

3.3. Management vzdělávacího cestovního ruchu

Aktivně se rozvíjející sféra vzdělávacího cestovního ruchu zahrnuje vzájemné působení univerzit, jiných vzdělávacích zařízení s nespočetnými turistickými organizacemi, servisními podniky hotelového hospodářství, kulturními, sportovními a volnočasovými institucemi. Takové množství zaangažovaných struktur vyžaduje kvalitní a efektivní řízení, což je úkolem managementu vzdělávacího cestovního ruchu, který má vytvořit určitý systém řídicí činnosti, zaměřené na zpracování a nabídnutí unikátního produktu vzdělávacího cestovního ruchu.

Objekty řízení se starají o strategii rozvoje, napomáhají šíření turismu v oblasti vzdělání, řídí vzdělávací proces v průběhu realizace turistických učebních programů, pečují o informační technologie, kvalitu turistického produktu a pracují s personálem organizujícím vzdělávací zájezdy.

Vzhledem ke složitosti objektů řízení vzdělávacího cestovního ruchu autoři Zybin a Kozlová (2005) specifikovali management vzdělávacího cestovního ruchu:

1. Zvláštní pozornost vyžaduje normativně-právní zajištění vzdělávacího cestovního ruchu, vytvoření podmínek pro komfortní a bezchybný export a import vzdělávacích služeb.

2. Marketing zajišťuje rozšiřování daného druhu neformálního vzdělávání díky těsným vzájemným vztahům vzdělávacích zařízení s turistickými agenturami a jinými zainteresovanými sociálními institucemi.

3. Značně složité je řízení turistického produktu, který využívají různé věkové kategorie. Vzdělávacímu turismu chybí pečlivé plánování, rozpracování jednotlivých etap, promyšlenost a přesnost organizace vzdělávacích tras.

4. Strategie rozvoje vzdělávacího cestovního ruchu musí vyhovovat zvláštnostem regionu a cílové klientele. Management musí zajistit společné efektivní zpracování vzdělávacích programů s různými vysokými školami.

5. Protože hlavní odběratelé vzdělávacích turistických služeb jsou žáci a studenti, jsou velmi aktuální otázky financování. Manažeři nutně řeší složitý úkol minimalizace hodnoty balíčku služeb při zachování vysoké kvality obsluhy a uspokojení požadavků klientů.

6. Management musí zajistit systematické studium vzdělávacích potřeb potenciálních turistů, vytipování cílových klientů a vytváření vzdělávacích programů schopných uspokojit různé zájmy a potřeby cílových skupin.

7. Zvláštní kontrolu ze strany managementu vyžaduje systém kvality, který zahrnuje kontrolu kvality přednášení a výuky, zavedení jednotných standardů hodnocení kvality (pp.84-87).

Kolektiv autorů soudí, že nástrojem pro zvýšení efektivity řízení je zpracování a zavedení efektivních a dlouhodobých programů loajality, které zahrnují ideologii i technologii zavedení pevných emocionálních vzájemných vztahů s klienty, což umožní přesněji plánovat vzdělávací činnost a zvyšovat její stabilitu. Ale zejména mají autoři na zřeteli způsoby efektivního podnícení klientů pomocí rozvoje diskontních či bonusových vzdělávacích cestovních programů. Podle jejich názoru efektivní programy loajálnosti zajistí vysoký index opakovaného oslovení klientů s úmyslem prodloužit výuku v tom nebo jiném formátu (Pevzner, Petrjakov, Nikolajevová, 2011).

3.4. Vliv vzdělávacího cestovního ruchu na rozvoj osobnosti

Prozkoumáme vliv vzdělávacího cestovního ruchu na studium v obsahu studia realizaci mezipředmětových vztahů. Ve vzdělávacím procesu organizovaném v podmínkách

turistického výletu se nejvýrazněji projeví smysl, určení, místo jednotlivých předmětů v systému studijních disciplín. V průběhu vzdělávací turistické akce získávají studenti praktické návyky ze základních předmětů a také poznání dovedností a návyků turistického charakteru. Získávají také návyky k řízení, vždyť jakákoliv akce vzdělávacího cestovního ruchu a její vzdělávací složka musí být předem připraveny, naplánovány, musí se předvídat možné varianty vývoje událostí.

K výchově mládeže je nezbytná činnost prochnutá emocionálností. Taková činnost je niterně vlastní vzdělávací cestovní ruch. Těžko najdeme jinou sféru činnosti pro výchovu množství kladných stránek osobnosti, než v době vzdělávacího turistického pochodu. Vytvářejí se poznatky a dovednosti dorozumění, komunikace, rychle probíhá socializace osobnosti. Rychleji se osvojují normy a pravidla chování v kolektivu, poznává se jejich sociální význam (Freestone, Geldens, 2008).

Jedním z nelehkých úkolů je určit vlivy na celkové vzdělání, protože je těžké oddělit vědomosti získané cestou sebevzdělání od těch v institutu. Nehledě na to je patrná tendence k překonávání předsudků o kulturách, náboženstvích, ke zvýšení sebehodnocení vlastní národnosti a země, k přání studovat větší množství jazyků, ke stálému zdokonalování v průběhu celého života (Stone, Petrick, 2013).

4. Legislativní podmínky pro vzdělávací cestovní ruch

4.1. Legislativa Evropské unie

Za účelem zachování rovnosti na trhu práce Evropské unie (EU) přijímá aktivní účast v rozvoji vzdělání a odborné přípravy. Vzdělávací politika má statut tzv. doplňující politiky, což znamená, že aktivita EU v této oblasti nezasahuje přímo do národní vzdělávací politiky a je zaměřena na podporu členských států. Orgány EU mohou členským státům pouze udělit doporučení.

Oblastí vzdělávání a odborné přípravy se v rámci Evropské komise zabývá Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu. Byly vytvořeny dvě specializované agentury: Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy a Evropská vzdělávací nadace.

V Evropském parlamentu se oblastí vzdělávání zabývá Výbor pro kulturu a vzdělávání, který zpracoval celou řadu zpráv na základě vlastní iniciativy. Oblastí odborné přípravy se vedle toho zabývá též Výbor pro zaměstnanost a sociální záležitosti.

V rámci Rady EU se oblastí vzdělávání zabývá Výbor pro vzdělávání, který připravuje podklady/dokumenty především pro jednání Rady EU scházející se ve formaci vzdělávání, mládež a kultura.

Podpora členských států se odehrává na základě společně přijatých cílů a prostřednictvím strukturálních fondů a programů celoživotního vzdělávání.

Kodaňská deklarace přijatá v roce 2002 stanovila priority k posílení evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a přípravy. Postup spolupráce evropských zemí s cílem zlepšení efektivity, atraktivity a kvality odborného vzdělání a přípravy získal název „Vzdělávání a odborná příprava 2010“.

Protože se platnost tohoto programu blížila ke svému konci, v květnu 2009 byl přijat ministry školství všech států EU navazující dokument - Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020 – Education and Training 2020). Vedle vize rozvoje vzdělávání v Evropě do roku 2020 vyjmenovává celkem čtyři strategické cíle, jež odpovídají komplexnímu zaměření na celoživotní učení:

realizovat celoživotní učení a mobilitu;

- zlepšit kvalitu a efektivitu vzdělávání a odborné přípravy;
- prosazovat spravedlnost, sociální soudržnost a aktivní občanství;

- zlepšit kreativitu a inovace, včetně podnikatelských schopností na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy.

Strategický rámec ET 2020 vymezuje evropské referenční ukazatele (European benchmarks). Jedná se o cílové hodnoty průměrných výsledků všech zemí EU ve společných prioritních oblastech, kterých by mělo být dosaženo do roku 2020. V rámci posuzovaného tématu má největší význam ukazatel mobility absolventů počátečního odborného vzdělávání a přípravy, který říká, že v roce 2020 by mělo strávit během studia v EU průměrně alespoň 6 % absolventů ve věku 18–34 let určité období studiem či odbornou přípravou související s počátečním odborným vzděláváním (včetně pracovních stáží) v zahraničí, přičemž toto období by mělo trvat alespoň dva týdny.

Jednou z iniciativ podpory vzdělávání ve státech EU je velký výběr vzdělávacích programů, které umožňují dosažení nastavených cílů. Všechny programy se realizují prostřednictvím různých akcí. Jednou z nich je mobilita jak studentů a žáků, tak i dospělých a učitelů. Nařízení zavádějící jednotný program Erasmus + vymezuje pojem „vzdělávací mobility“, pod kterou se rozumí *„fyzický přesun do jiné země, než je země pobytu, za účelem studia, odborného vzdělávání nebo neformálního či informálního učení; může mít podobu stáží, učňovských praxí, mládežnických výměn, dobrovolnické činnosti, výuky nebo účasti na profesním rozvoji a může zahrnovat přípravnou činnost, jako je školení v jazyce hostitelské země, nebo vysílací, hostitelskou a navazující činnost“* (čl.2 odst.7 nařízení 1288/2013). V tomhle případě mluvíme o mezinárodním vzdělávacím cestovním ruchu.

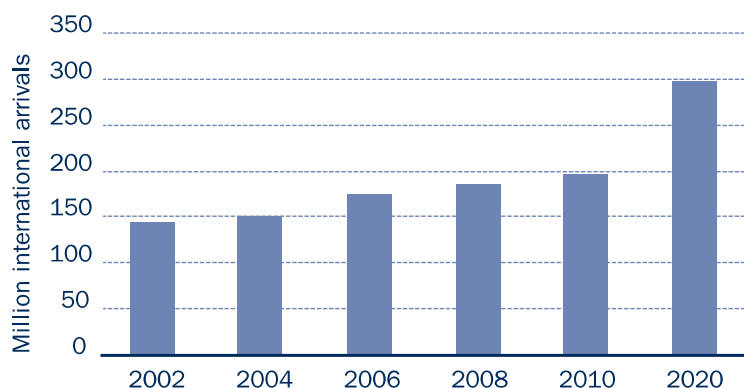
4.1.1. Mobilita studentů

Tato kapitola odpoví na otázku, proč místní autority, vládní orgány EU a mezinárodní organizace musejí věnovat pozornost vzdělávacímu cestovnímu ruchu. Bude provedená analýza statistických dat mobility mládeže v České republice a celém světě.

Dříve se předpokládalo, že klasickým věkem vymezujícím mládež je 18-25, ale v posledních letech byly věkové hranice rozšířeny a jsou stanoveny na 15-30 let, jak je uvedeno v některých dokumentech EU a zprávách World Tourism Organization (dále UNWTO). Pro dosažení cíle diplomové práce byly vybrány dvě skupiny, které jsou zahrnuty do nového věkového rozmezí, a proto zkoumání veškeré mobility mládeže pomůže představit celkovou situaci na trhu vzdělávacího cestovního ruchu, jehož účastníky jsou studenti a žáci.

Zkoumání a sběr informací o vzdělávacím cestovním ruchu, jakož i zkoumání ostatních odvětví je hodně časově a finančně náročné. Ve většině států vláda nezkoumá tento jev, a věnuje pozornost pouze speciálně určeným programům, které mohou jako jednu z aktivit zahrnovat zahraniční mobility. Toto není příliš překvapivé, že vlády nevidí potenciál v rozvoji pouze části odvětví cestovního ruchu, ale spíše jsou zaměřeny na celé odvětví. Nejednen report sice uvádí růst cestovního ruchu, ale jen společný výzkum UNWTO a The World Youth Student and Educational (WYSE) Travel Confederation zaznamenal rychlejší růst mobility mládeže než cestovního ruchu celkem, uvedeno v Tabulce 2.

Tabulka 2: Mobilita mládeže

Zdroj: UNWTO, The power of youth travel.

Podle jejich reportu The power of youth travel, představuje trh mládeže obrovskou příležitost v rozvoji cestovního ruchu. Už od roku 2008 činí mobilita mládeže 20%

z celkového počtu zahraničních cest. V roce 2013 bylo odvětví cestovního ruchu odhadnuto na 277 milionů zahraničních cest učiněných mladými lidmi za rok, přičemž 60% z nich byli studenti. Představitelé UNWTO hodně dlouho sledují rozvoj odvětví. Na základě dosažených výsledků zpracovali předpoklad, že v roce 2020 množství cest vzroste až na 300 milionů za rok.

Cestování mladých lidí má své cíle. Nevýznamnějším je studium a krátkodobá práce, která je obvykle spojena s cestováním a nabízena takovými programy jako Work and Travel, Au Pair, různé práce dobrovolníků, atd. (Moisa, 2010). Výjimečnost cíle a zvláštní chování mladých lidí má své dopady jak na rozvoj cestovního ruchu a ekonomiky, tak i na místní rozvoj:

- Mladí cestovatelé utrácejí třikrát více než běžní lidé. Podle průzkumu UNWTO a WYSE Travel Confederation vydělal v roce 2010 cestovní ruch 165 milionů dolarů z cest mladých lidí. Jak uvádějí, mládež utrací přibližně 2600 dolarů za cestu. Objasnění spočívá v délce pobytu v zahraničí, který je obvykle delší než jeden měsíc.
- Cestovní ruch mladých lidí je bez výkyvů a není příliš ovlivněn ekonomickou ani politickou situací.
- Zvýšení návštěvnosti běžnými cestovateli. Například: studenti v rámci programu Erasmus mohou navštívit kamaráda nebo rodiče.
- Mladí lidé podporují místní rozvoj snahou vyzkoušet místní produkty. Podle UNWTO 60% svého rozpočtu mládež utrací v cílové destinaci (UNWTO, WYSE, 2011; Vetrak, 2015).

Zvlášť je třeba vyčlenit mobilitu mladých lidí za účelem studia. Mobilitou studentů se zabývá OECD v rámci zkoumání vzdělání, Institute of statistics UNESCO, Evropská komise (Eurostat). Jejich data nejsou srovnatelná mezi sebou z důvodu používání různých metod sběru dat a koeficientů výpočtu. Také je těžké posoudit, které statistiky odpovídají více realitě, protože každá má své odchylky. Je možné pokládat statistická data EU za přesnější, ale jen při sledování pohybu studentů při absolvování studijních programů EU (Tabulka 3).

Tabulka 3: Data out-bound Erasmus studentů studujících nebo absolvujících stáž v roce 2012-2013

Země původu studentů	Erasmus studium	Erasmus stáž	Celkem	Podíl stáže
CZ	6185	1114	7299	15%
BG	1521	431	1952	22%
DE	28 8887	6004	34891	17%
SK	2443	565	3008	19%

Zdroj: výběrová statistická data Evropské komise.

Institut statistiky UNESCO sleduje zápisy univerzit po celém světě. Podle jejich výsledků vycestovalo v roce 2012 nejméně 4 miliony studentů studovat do zahraničí, což představuje 1,8% všech studentů vysokých škol nebo 2 ze 100 studentů po celém světě.

Největší mobilita studentů je ve Střední Asii. Mobilita vzrostla z 67 300 studentů v roce 2003 na 156 600 v roce 2012 a poměr outgoing mobility se více než zdvojnásobil z 3,5% na 7,5%. Z uvedených ukazatelů vyplývá, že domácí univerzity terciárního vzdělání nestíhají uspokojit rostoucí poptávku po vysokoškolském vzdělání.

Naopak studenti z jižní Afriky, kteří jsou druhou nejmobilnější skupinou, preferují zůstat blíže k domovu. Podle posledních údajů studovalo v roce 2012 v zahraničí 288 200 studentů, což je skoro o 84 tisíc víc než v roce 2003. Ale i při vysokých číslech za toto období klesl celkově poměr „outgoing“ mobility v regionu z 6% na 4,5%. Posun naznačuje, že domácí systémy vysokoškolského vzdělávání se rychle zlepšují.

Seznam zemí s největší outgoing mobilitou studentů:

- Čína (694,400)
- Indie (189,500)
- Republika Korea (123,700)
- Německo (117,600)
- Saudská Arábie (62,500)
- Francie (62,400)
- Spojené státy (58,100)
- Malajsie (55,600)
- Vietnam (53,800)
- Irán (51,600)

Česká republika má podle závěrů UNESCO nízkou úroveň mobility (Tabulka 4).

Tabulka 4: Dlouhodobá mobilita studentů v roce 2012 podle UNESCO

Studenti v zahraničí	
Celkový počet studentů v zahraničí	12 077 (z celkového počtu studentů 0.3 %)
Poměr odjezdové mobility	2.7
Hrubý poměr odjezdů	1.8
Hostující studenti	
Celkový počet studentů	39 455 (z celkového počtu mobilních studentů 1.1%)
Příchozí míra mobility	9.0

Zdroj: vlastní zpracování, materiál UNESCO

Nejvíce českých studentů jezdí na Slovensko (4 996), do Německa (1 450), Velké Británie (1 260), Francie (776), Spojených Států (679). Do České republiky za účelem studia přijíždí nejvíce studentů ze Slovenska (v roce 2012 přijelo 24 819), Ruska (2 912), Ukrajiny (1 727), Kazachstánu (979) a Vietnamu (766).

Na základě výběrového šetření příjezdového cestovního ruchu CzechTourism se v roce 2014 podařilo stanovit přibližné procento návštěv České republiky za účelem vzdělání (Tabulka 5).

Tabulka 5: Návštěvy České republiky za účelem vzdělání

Hlavní důvod návštěvy (%)	Německo	Polsko	Slovensko	Rakousko	Ostatní
Studijní pobyt	0,0 %	0,1 %	0,3 %	0,0 %	1,7 %

Zdroj: email zpráva, Jan Otava, manažer oddělení výzkumů a analýz CzechTourism, 30 červen 2015.

Jak je vidět, procentuální poměr je hodně nízký. V celkové statistice cestovního ruchu České republiky cestování za účelem vzdělání zahrnují do ostatních, jejichž celkový podíl tvoří 1% .

Evropská komise v prosinci roku 2014 konstatovala nízkou úroveň mobility studentů vysokých škol ve státech EU. V roce 2012 průměrná míra příchozí mobility v EU byla

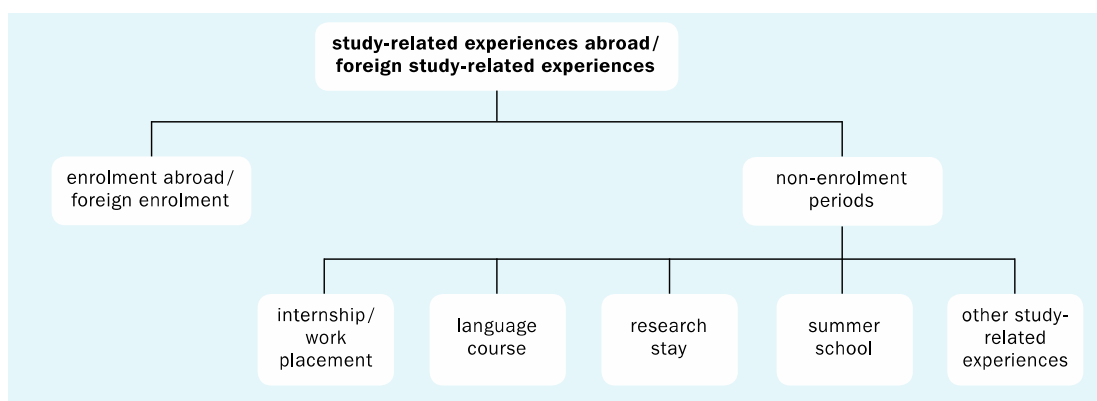
3,6% a odchozí 3,5%. Tato čísla jsou průměrná, a nepočítá se s obrovskými rozdíly ve všech členských státech (Příloha D).

V roce 2009 se ministři zodpovědní za vzdělání se v rámci Boloňského procesu shodli, že by se 20 % studentů vysokých škol mělo zúčastnit studia nebo stáže v zahraničí k roku 2020. Proces umožňují dvě formy mobility studentů: „degree mobility“ i „credit mobility“. První forma předpokládá studium celého programu v cizině, druhá jen jeho části.

Kreditní mobilita je dočasná mobilita v rámci probíhajícího studia na „domácí“ univerzitě za účelem získání kreditů. Po skončení fáze mobility, studenti vrátit se do své univerzity dokončit svá studia. Kreditní mobilita je většinou stanovena pro studium, ale také to může mít formu, jako jsou například stáže (Academic Cooperation Assotiation, 2006).

Eurostudent se rozlišují „jinou krátkodobou mobilitu“ studentů. V současné době není součástí oficiálních statistik. Neexistují žádné definice a co by mělo být zahrnuto. Tato mobilita často probíhá mimo vzdělávací instituce, kde student studuje. Z tohoto důvodu nemohou být použity zdroje proudu pro „degree“ mobilitu a případně pro kreditní mobilitu. Jediný způsob, jak zachytit tento typ mobility je jednotlivá šetření, a to buď studentů či absolventů (Eurydicere port, 2012).

Graf 1: Typy krátkodobé mezinárodní mobility studentů

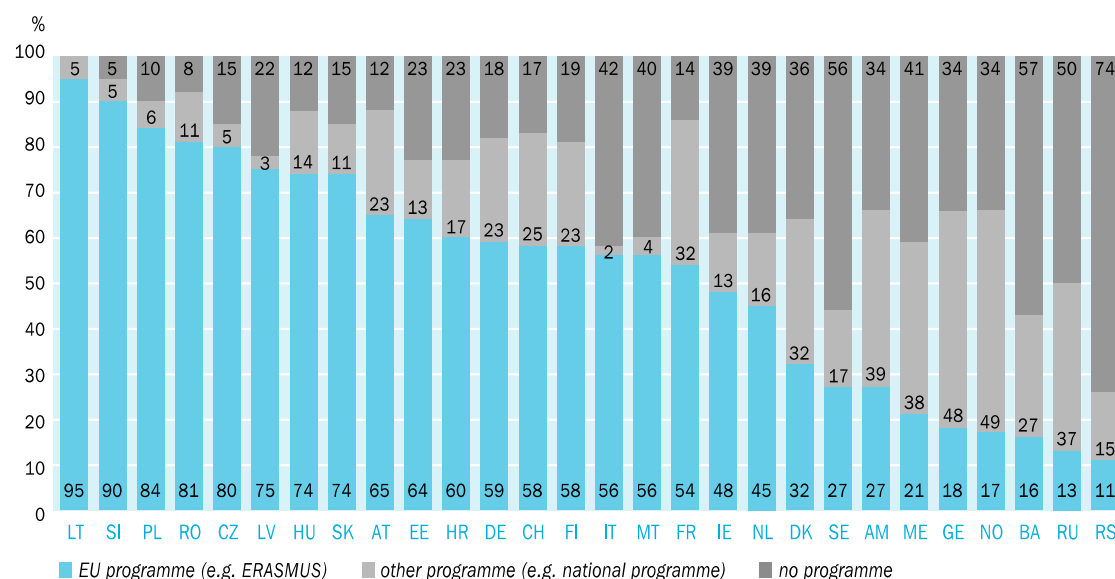

Zdroj: Hauschildt, Gwosc, Netz, Mishra, 2015

Graf 1 znázorňuje různé druhy zážitků spojených se studiem v zahraničí, které jsou zohledněny v národních průzkumů EUROSTUDENT: zápis do zahraničí/cizí zápis, stáže/pracovních stáží, jazykové kurzy, výzkumní pobyty, letní školy a další zkušenosti spojené se studiem v zahraničí.

Podíl studentů, kteří již realizovali zápisu v zahraničí prostřednictvím programu EU činí nejméně 80% v Litvě, Slovinsku, Polsku, Rumunsku a České republice. Ve Francii, Dánsku, Arménie, Černé Hoře, Gruzii, Norsku a Rusku, komparativně velký podíl studentů (více než 30%), kteří zúčastnili výuky v zahraničí pomocí dalších (obvykle národních) programů. Podíl studentů krátkodobě zapsaných do zahraničních univerzit bez programu je vysoká (minimálně 40%), v Itálii, na Maltě, ve Švédsku, Černé Hory, Bosny-Hercegoviny, Ruska a Srbska (Graf 2).

Graf 2: Podíl studentů, kteří zúčastnili studia v zahraničí v roce 2012-2015

Zdroj: Hauschildt et al., 2015

4.2. Legislativa České republiky

Kvůli rychlému rozvoji různých odvětví cestovního ruchu, omezením finančních zdrojů na vývoj a výzkum a jiným neméně důležitým cílům není překvapivé, že vláda nestíhá přizpůsobovat právní předpisy realitě. Velkou chybou zákonodárných orgánů bylo zrušení závazných nařízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR přijatých v 90. letech, regulujících cestování učitelů a žáků do zahraničí. Nicméně během posledních deseti let byly přijaty normy, které částečně vysvětlují zásady a postupy organizace vzdělávacích exkurzí. Organizace školních výletů se řídí zejména zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění, zákonem 111/1998 Sb., o vysokých

školách a vyhláškou č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, vyhláškou 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, platnými dopravními předpisy a resortními předpisy zajišťujícími bezpečí a ochranu zdraví žáků a studentů, v platném znění. Velkou roli v organizaci jakékoliv akce pořádané školou má Metodický pokyn, sloužící k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy čj. 37 014/2005-25 dne 22.12.2005.

Uvedené právní předpisy nevymezují pojem vzdělávací exkurze ani jakýkoliv jiný pojem, jako je výlet nebo zájezd. To komplikuje praktickou organizaci akcí mimo školu a školní zařízení za účelem vzdělávání. Takové právní opomenutí vedlo k tomu, že při zařizování akcí mimo školu ředitelé víc vycházejí z vlastní představy o exkurzi.

Na druhé straně se ve školském zákoně občas objevuje pojem „výchova mimo vyučování“, jejíž problematikou se zabývají pedagogové při vysvětlení pedagogické stránky volného času. Pávková (2003) vymezuje čtyři zvláštnosti výchovy mimo vyučování:

- uskutečňuje se mimo povinné vyučování;
- realizuje se převážně ve volném čase;
- je mimo bezprostřední vliv rodiny;
- je institucionálně zajištěna.

Na základě výše uvedeného vzdělávací exkurze (výlety) není možné přiřadit k výchově mimo vyučování, protože cílem exkurze je rozšířit znalosti a dovednosti zajištěné v rámci vyučovacího předmětu. Což znamená, že exkurze musí být zahrnuta do vyučovacího programu dopředu jako zvláštní způsob výuky. Proto se exkurze (výlet) může konat jak ve vyučovacích hodinách, tak i ve volném čase.

Některý právní předpisy obsahují akce, které v souladu se školním vzdělávacím programem školy mohou uskutečnit. Tak odstavec 17 vyhlášky 13/2005 Sb. stanoví, že střední školy mohou:

a) organizovat lyžařské výchovně výcvikové kurzy, sportovní nebo poznávací turistické kurzy a další akce související s výchovně vzdělávací činností školy,

b) poskytovat žákům možnosti naplnění volného času mimoškolní činností se zaměřením zejména na aktivní odpočinek, rozvoj jejich schopností a zájmů, přípravu na vyučování i na účast v soutěžích a přehlídkách.

4.2.1. Vzdělávací exkurze a BOZP

Při stanovení cílů diplomové práce byla upřesněna skupina žáků a studentů, kteří se účastní vzdělávacích exkurzí. Průzkumu podléhají střední a vysoké školy, a proto se věková skupina přibližně dělí na plnoleté (od 18 let více) a nezletilé (přibližně od 15 do 18 let). Z toho vyplývá, že pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví se v některých položkách budou lišit.

Ředitel školy vydá školní řád, ve kterém upravuje podrobnosti k výkonu práv a povinností žáků a jejich zákonných zástupců a podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany.

Školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově, činnostech s ním přímo souvisejících svými zaměstnanci, vždy však nejméně jedním pedagogickým pracovníkem. Zaměstnanec, který není pedagogickým pracovníkem, může ředitel školy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků určit pouze tehdy, pokud je zletilý a způsobilý k právním úkonům. Při vzdělávacích exkurzích nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 žáků. Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy.

Při zahájení vzdělávacího výletu, jehož se zúčastní nezletilí, je škola povinna oznámit jejich zákonným zástupcům místo, čas shromáždění a skončení akce nejméně 2 dny předem. Bezpečnost a ochrana zdraví žáků se zajišťuje na předem určeném místě 15 minut před dobou shromáždění. (§3 vyhlášky 48/2005)

Účast žáka je podmíněna písemným souhlasem jeho zákonných zástupců nebo zletilého žáka. Také podle zákona 372/2011 Sb., o zdravotních službách, by měl zákonný zástupce nebo zletilý žák souhlasit s poskytnutím zdravotních služeb, které mohou podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života.

K povinnostem ředitele nebo oprávněného zaměstnance patří zpracování specifikovaného poučení a seznámení žáků, případně jejich zákonných zástupců před uskutečněním výjezdu s tímto textem. V poučení by měly být zaznamenány zvláštnosti

výletu, dopravní a ubytovací řády, zásady bezpečnosti a požární ochrany, seznam povinných předmětů a dokumentů, seznam rizik spojených s akcí, jejich zabránění, zakázané činnosti během akce. Dokladem o provedeném poučení je podepsaný záznam poučení v jehož příloze je osnova. V případech stanovených předpisy podléhají znalosti žáků ověření.

Během exkurzí a jiných akcí organizovaných školou vykonávají pedagogičtí pracovníci podle pokynů ředitele dozor.

Zvláštní předpisy se vztahují ke studentům vysokých škol. Podle §62 odst. 2) zákona č. 111/1998 Sb., se na studenta, který vykonává praktickou výuku a praxi, vztahují obecné předpisy O bezpečnosti práce a ochraně zdraví při práci a pracovní podmínky žen (vyhláška č.288/2003 Sb., práce zakázané těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu).

Za škodu, která vznikla studentům vysokých škol porušením právních povinností nebo úrazem při teoretickém a praktickém vyučování ve škole nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá příslušná vysoká škola, podle § 391 odst. 4) zákona č. 262/2006 Sb. Pokud ke škodě došlo při studiu nebo praxi nebo v přímé souvislosti s nimi u jiné právnické osoby nebo fyzické osoby, odpovídá právnická nebo fyzická osoba, u níž se studium nebo praxe uskutečňovaly.

4.2.2. Pojištění účastníků exkurze

O pojištění mluvíme při organizaci exkurze do zahraničí (výletu nebo zájezdu). V článku 20 Metodického pokynu čj. 37 014/2005-25 je uváděno, že k účasti výjezdu do zahraničí budou zařazeni jenom ti studenti, kteří mají uzavřené pojištění odpovědnosti za škodu platné na území příslušného státu a pojištění léčebných výloh v zahraničí nebo v případě výjezdu do členského státu Evropské unie mají Evropský průkaz zdravotního pojištění či potvrzení tento průkaz nahrazující.

Stát, podle § 7 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění v platném znění, je plátcem pojistného za nezaopatřené děti uvedené v § 11 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Za tyto osoby platí stát měsíčně pojistné ve výši 13,5 % z částky rovnající se vyměřovacímu základu pro platbu pojistného státem. Za nezaopatřené děti se považuje dítě do skončení povinné školní docházky a v dalším období, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:

- se soustavně připravuje na budoucí povolání;
- se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz;
- z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Posuzování zdravotního stavu pro účely tohoto zákona upravuje zákon definující organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Evropský průkaz zdravotního pojištění (European Health Insurance Card - EHIC) je jednotný průkaz zdravotního pojištění, který vydala zdravotní pojišťovna, a slouží k poskytnutí a k úhradě zdravotní péče. Na základě předložení tohoto průkazu v zahraničí má pojištěnec nárok na nezbytnou zdravotní péči na území jiného členského státu.

Pokud se exkurze koná v Turecku, Srbsku, Černé Hoře, Evropský průkaz zdravotního pojištění nahrazuje Evropský formulář TR/CZ-111, který vystavuje zdravotní pojišťovna na základě uzavřených smluv o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a uvedenými státy.

5. Vzdělávací exkurze

I přes velký zájem praktiků o vymezení pojmů souvisejících s organizací, metodologií či kontrolou vzdělávací exkurze v odborné literatuře stále chybějí materiály zabývající se tímto tématem. Často se jedná pouze o krátký popis. Mimo to, existuje velký nedostatek právních norem upravujících nejenom exkurze, ale i výuku mimo školské zařízení vůbec. Jak uvádějí COT business, Asociace českých cestovních kanceláří České republiky nabídla na začátku roku 2014 svou pomoc ve zpracování metodického materiálu pro školy, který by byl pomocníkem při pořádání jazykových pobytů, školních zájezdů a výletů, sportovních kurzů, tuzemských a zahraničních cest. Dodnes nebyly metodické pokyny zpracovány a situace se v českém prostředí nezměnila (Ulrych, 2015).

V podstatě je vzdělávací exkurze vyučovací hodina provedená v podmínkách výrobního prostředí, v přírodě, muzeu a jiných vhodných místech za účelem pozorování a studia různých objektů, jevů, jejich vzájemných vztahů a závislostí. V porovnání s klasickou hodinou mají vzdělávací exkurze specifické charakteristické rysy:

- uskutečňují se mimo školu. Klasické exkurze probíhají v muzeích, podnicích, v přírodě, v historických centrech měst atd.;
- obvykle trvají více než jednu vyučovací hodinu. Nikde není určen časový horizont pro exkurzi, ale na základě praxe lze tvrdit, že může být realizována i v průběhu celého týdne (v závislosti na místě realizace);
- mluvíme vždycky o skupinové výuce. Teoreticky se exkurze může zúčastnit pouze jeden student, například v rámci individuální výuky. V praxi se takové extrémní téměř nevyskytují kvůli náročnosti krytí nákladů na jednu osobu. Také se nemusí exkurze uskutečnit pouze pro jednu třídu, ale naopak za účelem snížení nákladů na jednoho účastníka je vhodnější exkurzi organizovat pro více tříd a při dobré spolupráci i pro žáky/studenty z jiných škol;
- během exkurze mají vedoucí velkou zodpovědnost a musí dodržovat zvláštní právní předpisy o bezpečnosti;
- může obsahovat činnosti, které nepatří do pedagogických, ale více pak do cestovních sfér (doprava, ubytování, stravování, pojištění).

V odborné literatuře exkurzi vnímají ze dvou hledisek.

- a) první tvrdí, že exkurze je organizační forma výuky,
- b) druhé ji vnímá jako metodu.

Jan Průcha (2003) v Pedagogickém slovníku definoval exkurzi: „*Skupinová návštěva významného nebo zajímavého místa či zařízení, která má poznávací cíl. Jedna z organizačních forem výuky konaných v mimoškolním prostředí má přímý vztah k obsahu vyučování: ilustruje, doplňuje, rozšiřuje žakovu zkušenost.*”

Na druhé straně Podlahová a Bednaříková (2012) hovoří o metodě, která je založena na monitorování nebo zaměřeném pozorování okolí, výrobní, technické a ekonomické praxe, procesů a jevů, které nelze představit v klasické hodině. Z didaktického pohledu nelze mluvit o každé exkurzi provedené a zařízené školou jako o vzdělávací. Jenom metodicky připravená exkurze se stanoveným cílem, rozpracovanými úkoly a přesně stanovenou organizací a kontrolou je vzdělávací. V jiných případech mluvíme o „*příjemném zpestření*” vyučovacího roku. (p.70).

V překladu z anglického jazyka pojem exkurze znamená výlet, zájezd, vyjížd'ka. Proto bych chtěla zdůraznit, že pro účely diplomové práce bude exkurze vnímána v širším pojetí a bude zahrnovat školní tuzemské i zahraniční zájezdy a výlety.

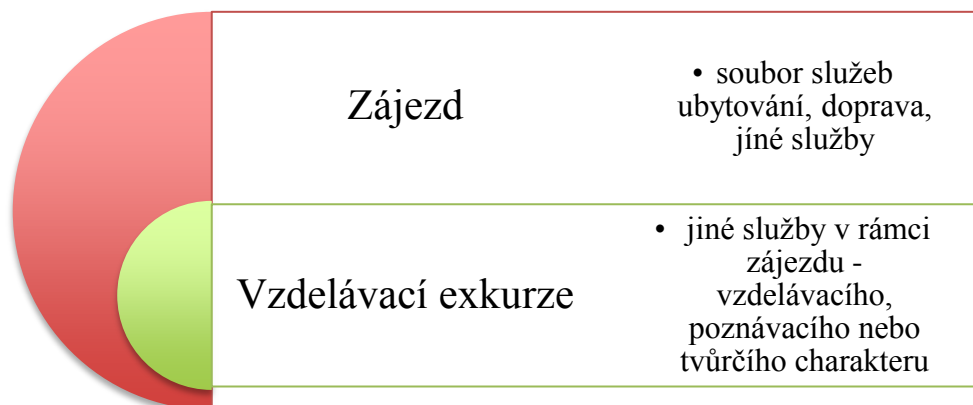
Z pohledu cestovního ruchu jsou mezi těmito akcemi velké rozdíly. Exkurze jako samostatná akce je seznámením jejích účastníků s objektem pozorování na stanoveném místě, je provedena odborníkem konkrétní oblasti nebo průvodcem a obvykle trvá jednu až dvě hodiny. Ve své podstatě má vždycky poznávací smysl. V našem případě mluvíme o vzdělávacím.

Podle odstavců 2522 nového Občanského zákoníku zájezdem je soubor služeb cestovního ruchu, pokud je uspořádán na dobu delší než dvacet čtyři hodiny nebo zahrnuje-li přenocování a obsahuje-li alespoň dvě z těchto plnění: a) ubytování, b) dopravu, c) jinou službu cestovního ruchu, která není doplňkem dopravy nebo ubytování a tvoří významnou část souboru nabízených služeb. Z toho vyplývá, že organizace exkurze je součástí jiných služeb cestovního ruchu.

Z výše uvedené definice je vidět, že zájezd nemá v podstatě vzdělávací charakter, není-li jeho součástí také exkurze. K odůvodnění dodám, že se v průběhu školního výletu nebo zájezdu za účelem vzdělání realizují jedna nebo víc exkurzí, spojených nebo

oddělených mezi sebou. V takovém případě důvodem uskutečnění vzdělávacího zájezdu nebo výletu je přání dosáhnout cíle nebo souhrnu cílů stanovených pro exkurzi.

Obrázek 1: Propojení vzdělávací exkurze a zájezdu.

Zdroj: vlastní zpracování

5.1. Druhy vzdělávacích exkurzí.

Zaměřené na obsah:

1. Tematické exkurze věnované jednomu konkrétnímu tématu programu. Seznamují studenty s praktickou aplikací znalostí získaných v této oblasti, například s projevy jevů v přírodě.
2. Komplexní exkurze se zaměřením na získávání znalostí v podobných tématech z různých disciplín, například chemie, fyziky či biologie. Taková kombinace umožňuje realizovat princip interdisciplinárních spojů.

S didaktickým cílem:

1. Vstupní exkurze je úvodem do problematiky, jejich hlavním úkolem je vytvořit přehled témat, ukázat jejich důležitost a zaujmout studenty, povzbudit je ke studiu vyučovaného materiálu.
2. Běžná exkurze se provádí během studia teoretického materiálu za účelem zajištění hlubšího porozumění a doplňování novými představami.
3. Závěrečné exkurze jsou zpravidla shrnující. Během exkurze se uskutečňují zobecnění osvojeného materiálu a jeho spojení s praxí (Fedorcevá, 2012).

5.2. Zařazení vzdělávací exkurze do výuky školy

Pro realizaci plynulého vyučovacího procesu ve školách probíhají různé formy jeho plánování. Podle školského zákona jsou ředitelé škol povinni zpracovávat školní vzdělávací program, který by vycházel z platných zákonů a rámcových vzdělávacích programů (RVP) tvořených MŠMT ve spolupráci s odborníky z praxe a příslušnými ministerstvy.

Management školy je povinen zařadit exkurze do příslušných vzdělávacích programů, aby bylo možno je v budoucnu realizovat. Exkurze mohou být přiřazeny do anotace jakéhokoliv předmětu. Většina RVP nabízí zakotvení exkurzí do průřezových témat (RVP pro obor vzdělání Cestovního ruchu, Ekonomiky i podnikání, Elektrotechniky a RVP pro gymnázia).

Vyučující si ve svém předmětu rozhoduje o zanesení exkurze do učebního plánu. Ta by se měla shodovat s látkou či vhodně doplňovat předepsanou a probíranou teorii. Součástí návrhu exkurze musí být její cíl, účel, odhad ceny a předpokládaná doba trvání. Tento návrh dále musí být posouzen ředitelem školy, který rozhodne o přidané hodnotě pro studenty a zároveň o finančních možnostech školy. V závislosti na těchto skutečnostech se rozhodne, zda bude vzdělávací exkurze zanesena do vzdělávacího plánu daného předmětu.

Během analýzy školní dokumentace vybraných škol bylo zjištěno, že v odpovídajících dokumentech školy jsou zakotvena ustanovení o akcích mimo školu. Ve většině případů jejich obsah kopíruje bezpečnostní předpisy. Protože nejsou nikde stanovena přesná pravidla organizace. Pracovníci školy zhotovují formuláře, které se musí povinně vyplnit při uspořádání akcí.

5.3. Management vzdělávací exkurze

Management exkurze je součástí řízení cestovního ruchu. Působí jako systém forem a metod řízení a organizace v oblasti činnosti spojených z uspořádáním exkurze. Řízení exkurze v této diplomové práci bude vnímáno jako organizační činnost zaměřenou na dosažení konkrétních výsledků prostřednictvím přijetí vhodných řešení a schopnost je postupně provádět v praxi ve všech jejích projevech (příprava, uspořádání, provedení, kontrola).

Vzdělávací hodnota exkurze je přímo závislá na znalosti, odborné způsobilosti, úrovni manažerské praxe, průvodci, od osvojení základů pedagogiky a psychologie, jejich schopnosti zvolit nejefektivnější způsoby působení na exkurzante. Exkurze lze vnímat jako výsledek specifické tvorby. Vytvoření nové exkurze na jakémkoliv téma je složitý proces, který vyžaduje velké úsilí intelektuálních sil.

Úroveň odbornosti specialistů určuje tempo práce na tématu zpracované exkurze, které vychází ze skutečnosti, že sestavovatel:

- před začátkem práce dobře zná materiál budoucí exkurze, jsou to odborníci v tomto odvětví;
- má malou představu o tématu exkurze, povrchově zná teoretické a skutečné materiály používané v průběhu prací;
- není seznámen z obsahem téma (Fedorcova, 2012).

Tyto aspekty mají významný dopad na organizaci a obsah procesů rozpracování exkurze. V prvním případě, příprava sestavitele umožňuje okamžitě začít vyvíjet exkurzi, a rychle rozšířit svůj pohled na téma. Druhý případ vyžaduje více času. Ve třetím případě se významná část času bude použita na všeobecné vzdělání a na akumulaci materiálů.

Postupnost jednotlivých procesů řízení vzdělávací exkurze:

- návrh exkurze, stanovení cílů, termínů konání a zpracování pracovního plánu;
- uvědomění překážek, analýza předchozích exkurzi, zkoumání konkurence nabízející podobnou/stejnou exkurzi;
- informační komunikace s dodavateli, ujednání podmínek spolupráce, stanovení termínů, personální zabezpečení;

- zpracování detailního plánu jednotlivých procesů;
- finanční plán, kalkulace rozpočtu, konkretizace zdrojů krytí nákladů, stanovení výdajů (a příjmů - CK), přepočítání kritického bodu zvrátání, upřesnění ekonomických dopadů;
- operační plán, stanovení časového harmonogramu, analýza rizik bezpečnosti;
- rozpracování marketingového plánu, aktivit, harmonogramu a jejich realizace;
- diskuze a korekce;
- příprava exkurze a je jednotlivých akce;
- realizace a průběžná kontrola;
- ukončení exkurze, ohodnocení, zpětná vazba, provedení účetnictví (Nováková, Volek, Michálková, Drábik, Litomerický, 2013).

5.3.1. Etapy obsahové přípravy vzdělávací exkurze

Na přípravě exkurze se podílejí dva subjekty: škola jako samostatný organizátor a cestovní kancelář zaměřený na mládežnický turismus (Tabulka 6; Příloha A). Škola současně vystupuje jak na straně nabídky tak i poptávky. Tak, ze strany studentů a jejich rodičů škola představuje nabídku, na organizaci které se podělí samostatně nebo jak zprostředkovatel mezi cestovní kanceláří a konečným uživatelem. Pro cestovní kancelář škola formuluje poptávku.

Tabulka 6: Přístup organizátora

	Samostatná organizace	Organizace přes cestovní kancelář
Výhody	Nejlépe pozná cíl	Zkušenosti a schopnosti
	Menší náklady	Posouzení organizace akce profesionálně a objektivně
	Důslednější kontrola	
Nevýhody	Potřeba velkého množství času	Vysoké finanční náklady
	Může, ale nemusí mít zkušenosti	Nemusí úplně porozumět požadavkům klienta
	Neposuzuje akce objektivně	Nemá důvody pro zvýšení pozornosti

Zdroj: Nováková et al. (2013)

Je nutné zdůraznit, že se v obojích případech bude škola podílet na přípravě v roli zákazníka a v roli iniciátora exkurze. Management školy (v praxi učitel) tedy v obou formách organizace exkurze učiní první organizační kroky, zejména sestaví plán exkurze.

Za úspěšnou lze pokládat organizaci vzdělávací exkurze, jestliže cestovní kancelář:

- splnila všechna přání a požadavky zákazníka;
- co nejlépe využila zdroje, kterými firma disponuje: zařízení, peněžní prostředky, pracovní rezervy;
- operativně vyřešila vzniklé problémy v průběhu realizace exkurze;
- zasloužila si uznání a pochvalu spotřebitele;
- zvýšila reputaci firmy.

Úspěch realizované služby vede ke zvýšení zisku, vyššímu počtu zakázek, k loajlnosti zákazníků, finanční stabilitě podniku.

Do plánu přípravy exkurze se zařadí:

1. **Stanovení tématu exkurze.** Je třeba pečlivě promyslet a zdůvodnit téma exkurze. Téma exkurze je základ, na němž se buduje zobrazení a vypravování. Je také kritériem vytvoření celé struktury exkurze.

2. Po stanovení tématu je nutné **určit cíl exkurze.** Je třeba si zapamatovat, že hlavní cíl školních exkurzí je hlubší poznání, prostudování školní látky.

3. Dále se **určuje objekt exkurze**, který bude zkoumán v průběhu exkurze a bude splňovat poslání exkurze.

K povinností učitele také patří seznámení žáků s plánem exkurze a její přípravou. Úspěch plánované školní exkurze do jisté míry závisí na připravenosti žáků. Příprava žáků předpokládá zopakování znalostí, které by žáci měli na exkurzi použít při seznamování se zvláštnostmi vybraného objektu exkurze. Nutnost základních vědomostí je nevyhnutelný základ zvládnutí nového materiálu na exkurzi.

Po sestavení plánu určí management školy, kdo bude organizovat další kroky, k nimž patří: zorganizování dopravy a v případě nutnosti pobytu; domluva s manažery destinace o provedení exkurze; zajištění pojištění; plánování stravování.

Bude-li škola organizovat exkurzi sama, pak jediné, co pro ni rozhodně nesmí být problém, je jednání s manažery destinačních objektů (výjimkou může být jednání v cizím jazyce). Místa exkurze, jako muzea, parky, podniky, zámky, mají obvykle už předem připravené návrhy a pravidla pro školní skupiny.

Pokud jde o organizování dopravy, stravování, pobytu a zajištění pojistky, mohou vzniknout problémy z důvodu nedostatku informací a kvalifikace. Tady jsou cestovní operátoři ve výhodě, protože denně řeší otázky organizace zájezdů, navazují kontakty s odpovídajícími firmami, sledují rozvoj trhu a právních norem týkajících se pojetí jejich činnosti. Učitel zase musí nastudovat vyhledané návrhy, vybrat z nich nejlepší variantu, seznámit se se stanovenými normami. Příprava exkurze mu tedy zabere více času (Ulrych, 2015).

Na výběru operátora závisí plynulý průběh exkurze. Je-li úspěšná, obvykle manažeri školy i nadále využívají služeb dříve vybraného operátora. Pak se osoba odpovědná za organizaci obrací na operátory, s nimiž má již předchozí zkušenosti mimo školu, nebo na operátory, které jí doporučili kolegové.

Při výběru operátora je třeba věnovat pozornost na:

- pověst firmy na trhu;
- podmínky smlouvy a její zrušení;
- plnění pojistných povinností;
- povinnosti operátora v souvislosti se zákonem;
- při osobním jednání na kompetence spolupracovníků.

Při výběru místa pobytu vycházet z:

- místa exkurze (město, lyžařské středisko, výlet do přírody atd.)
- požadavků na ubytování (hotel, tábor, hostel, penzion, soukromý objekt);
- dodatečných poplatků.

Perspektivním nástrojem je nabídka ekonomických podmínek pobytu, typických jen pro trh vzdělávacího cestovního ruchu, např. umístění a pobyt v hostitelských rodinách.

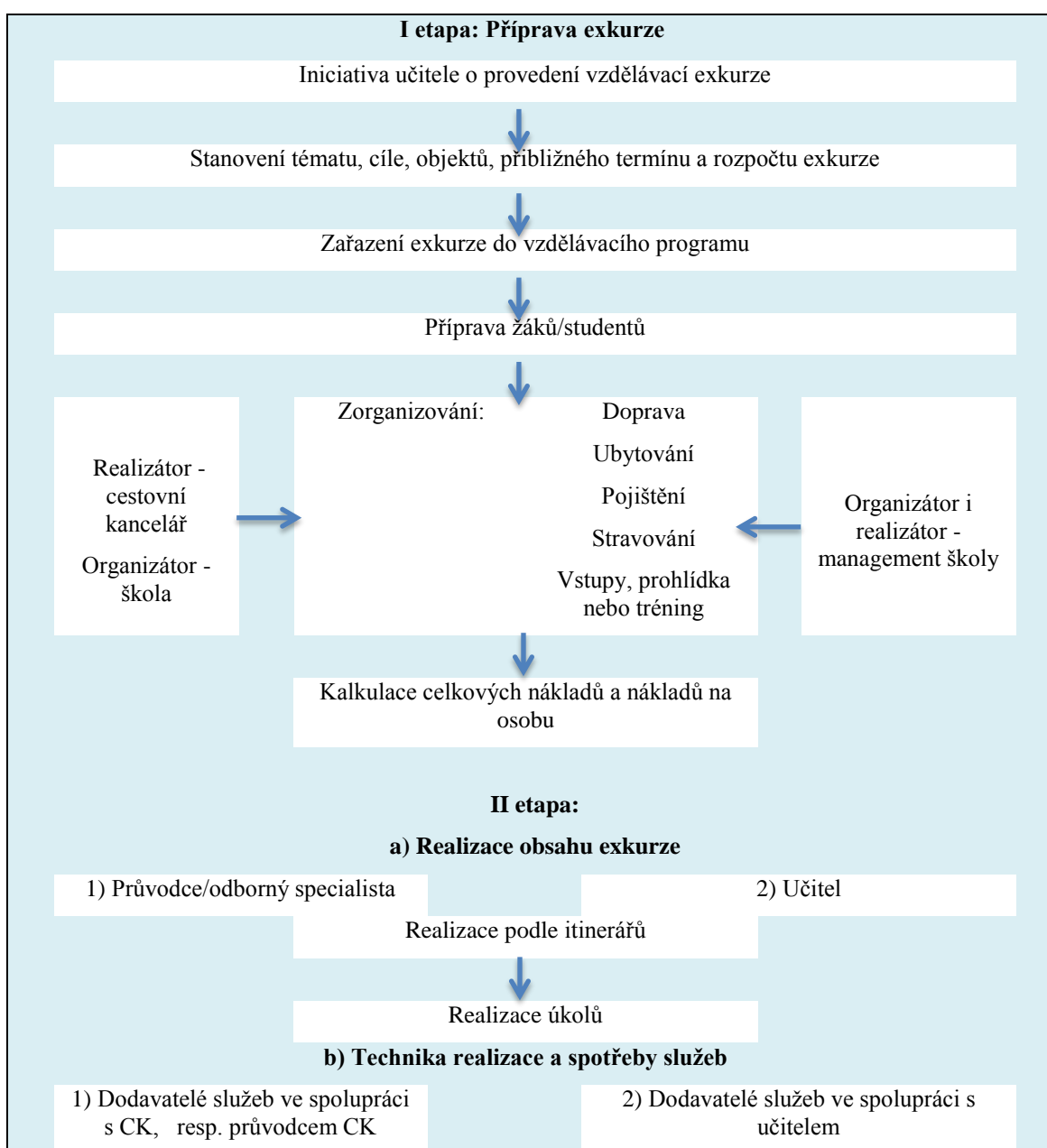
Nejpoužívanější formou dopravy pro realizaci vzdělávací exkurzi je silniční. Výběr dopravce se odvíjí od:

- nabídek firem zprostředkovávajících osobní přepravu;
- nabídek operátorů zájezdu;

- aktuálních cen za cestu;
- slev pro skupiny;
- dodatečných poplatků za parkování, pohonné hmoty, převoz zavazadel.

Následující etapou při realizaci vzdělávací exkurze bude řešení otázky, kdo exkurzi povede: učitel, nebo průvodce (v podnicích – odborník). Bude-li to průvodce, učitel musí odsouhlasit cíle, obsah a metody exkurze, aby odpovídali stanoveným vzdělávacím cílům. V případě samostatné exkurze učitel sestavuje itinerář exkurze a určuje počet a polohu zastávek.

Tabulka 7: Algoritmus přípravy a realizace vzdělávací exkurze

Zdroj: vlastní zpracování

5.3.2. Kalkulace ceny exkurze (vzdělávacího výletu nebo vzdělávacího zájezdu)

Pro organizátora exkurze tj. školu při výběru operátora, dodavatele ubytování nebo dopravce hraje hlavní roli cena. Ve většině případů vybírá škola varianty s nižšími cenami čím plní zákon o veřejných zakázkách 137/2006 Sb. Podle zákona škola stanoví hodnotící kritéria: nejnižší nabídkovou cenu nebo ekonomickou výhodnost nabídky. V úvahu můžou být vazná nízké nabídkové ceny pokud budou odůvodněny objektivními příčinami.

Podmínkou organizace vzdělávací exkurze školou je absence jakéhokoliv příjmu dané akce. Odpovědnost za správné a efektivní disponování s finančními zdroji nese ředitel školy, pokud k tomu nezplnomocnil, podle školského zákona, jinou osobu. Ředitel školy si musí uvědomit, že většina pedagogického sboru nemá odpovídající znalosti pro provádění účtování. Vyúčtování musí odpovídat právním normám účetní evidence. K jeho správnému provedení je třeba používat oficiální metodická doporučení. V příloze B je uveden příklad metodických doporučení krajského úřadu Jihomoravského kraje.

Po skončení exkurze na speciálním účtu školy musí zůstat nula. Z toho pohledu, nejlépe použít nákladovou metodu tvorby rozpočtu exkurze. Pro školu metoda znamená kalkulace jenom nakoupených služeb.

Organizace exkurze takže je spojena s souvisejícími náklady. Do nich se odnášejí vlastní náklady školy. Jako příklad lze uvést povinnost školy vyplácet diety v souladu s právními předpisy pokud nejsou zabezpečené. V případě organizovaného zájezdu tato povinnost je zjednodušena. V příloze G jsou namátkově uvedeny tarify platné v roce 2015 (Vyhláška č. 242/2014 Sb.).

Kalkulace ceny exkurze (vzdělávacího výletu nebo vzdělávacího zájezdu) cestovní kanceláří

Exkurze je produktem cestovního ruchu. Výběr metodu tvorby ceny zaleží na vlastním rozhodnutí ředitele cestovní kanceláří. Používané metody se neliší od metod tvorby

jíních produktu cestovního ruchu. Horner a Swarbrooke (2003) dělí tyto metody na tři základní skupiny:

- tvorba cen podle nákladů. Nejčastěji používána metoda cenové kalkulace. Prodejní cena služby vyhází z ceny za vlastní služby a služby nakoupené. Vlastní cena se skládá z marže a režie.
- tvorba cen podle poptávky. Podlé této metody ceny nejsou fixní během roka a závisejí na kolísání poptávky. Její snížení vede ke snížení ceny a naopak. Tato metoda se hodně nepoužívá CK při poskytnutí služeb škole. Výjimkou může být období prosinec–leden a květen–červen, kdy školy organizují nejvíc exkurzí. V jakémkoliv případě, rozdíly v ceně budou velmi malé.
- tvorba cen podle konkurence. Stanovení ceny služby ve vztahu k cenám konkurentů, což může zvýšit tržby a podíl na trhu (p.179).

Při kalkulaci ceny je nezbytné rozdělit náklady podle charakteru jejich využití. V této souvislosti oni se dělí na přímé a nepřímé:

- Nepřímé náklady, které je nutno vynaložit na zájezd bez ohledu na počet skutečně zúčastňujících účastníků. Rozpočítávají se dělením mezi účastníky. K nepřímým nákladům zařazují: náklady na dopravu, na průvodce, náklady na akce za pevné ceny a kurzovní riziko. Nepřímé náklady jsou plně hrazené i při neobsazenosti zájezdu (exkurze).
- Přímé náklady se stanoví na jednotlivé účastníky. Pokud zájezdu účastník nezúčastní tyto náklady lze reklamovat nebo neuhrazovat. Jsou to náklady na ubytování, stravování, vstupné do objektů, pojištění, kurzové riziko, marže cestovní kanceláře (Kunešová, Farková, 2004).

Cestovní kancelář může nabízet vzdělávací exkurze sama nebo je zpracovat podle konkrétních požadavků tzv. „na míru“. V prvním případě se uplatňuje „*dvoustupňová kalkulace – předběžná a výsledná*“ (p.232). Předběžná kalkulace se skládá z předpokládaných nákladů. Nabízená cena se uvádí v katalogu a na webových stránkách. Výsledná kalkulace se sestavuje po uskutečnění exkurze. Určují se skuteční náklady a příčinou je nesoulad z předběžnou kalkulací (Orieška, 2010).

Kalkulace zájezdu, resp. prodejní ceny musí vycházet z kalkulace na kapacitu dopravního prostředku, nebo na určitý počet lidí (skupinu). Tato částka se potom vydělí počtem předpokládaných účastníků. Proto si CK musí předem udělat výpočet tzv. bodu

zvratu minimálního počtu osob (nebo osobo-zájezdů), aby CK věděla, kolik osob musí minimálně být účastno, aby náklady nepřevýšili výnosy a aby nevznikla ztráta (Novacká et al., 2013).

Prodejní cena zájezdu se skládá ze součtu následujících položek:

Konečná cena se rozlišují na pevnou a informativní:

Pevná cena je u předem zajištěných služeb se stanoveným termínem realizace. Při počítání ceny brán ohled na riziko neobsazení (load factor), které představuje „*určitý procentuální podíl z plánovaného počtu účastníků, který změní na kalkulování počet účastníků*“ (Orieška, 2010, p.233).

Informativní cena se určuje u zájezdu z orientačním termínem realizace, předem není známý výšky všech nákladů. Konečná cena se přepočítá na základě skutečných nákladů po realizaci zájezdu. V Příloze F uveden příklad informační ceny poznávacího zájezdu (Orieška, 2010).

6. Realizace vzdělávacích exkurzí v praxi

6.1. Realizaci vzdělávacích exkurzí na středních školách

České republiky- vlastní výzkumné šetření

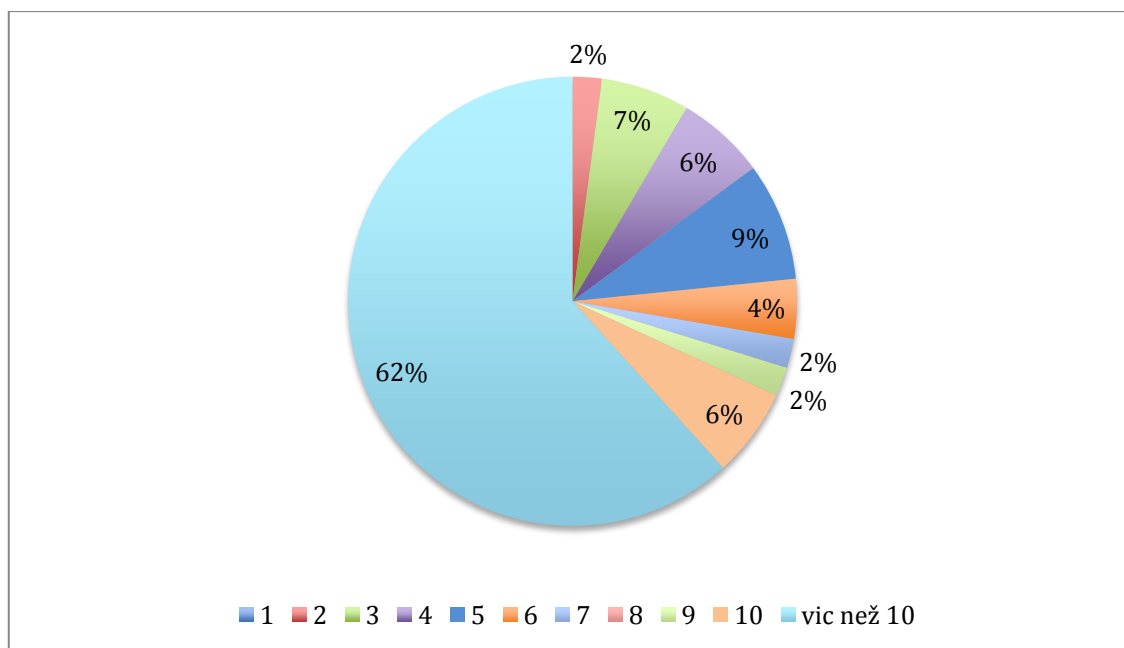
Pro dosažení stanoveného cíle byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Ankety byly poslané ředitelům středních škol v České republice (Příloha H). Výběr škol v každém kraji byl proveden na základě procentního poměru počtu škol v regionu k celkovému počtu v celé zemi. V průběhu měsíců března a dubna roku 2015 byly rozeslány e-maily vedení 150 škol v celé republice, s prosbou o účast v anonymním dotazníkovém šetření nazvaném Způsoby organizace vzdělávacích exkurzí na středních školách. K mé velké lítosti i přes opakované žádosti se nakonec výzkumu zúčastnilo pouze 47 středních škol, což je 31 % z počtu oslovených. I s ohledem na poměrně nízkou účast, přišly odpovědi ze všech krajů. Nejaktivnější byl Středočeský kraj (9 odpovědí) a hl. m. Praha (6 odpovědí). Z Vysočiny, Zlínského kraje a z Jihočeského kraje přišlo po 1 odpovědi. Neúčast lze vysvětlit velkou vytížeností, neochotou a rovněž, jak podotýkají představitelé cestovních kanceláří, administrativním žebříčkem, kterým prochází veškerá korespondence.

Ze zasláných odpovědí byla provedena analýza vzdělávacích exkurzí na středních školách. Pro určení okruhu dotazovaných byla položena otázka, zda škola exkurze organizuje. Všechny odpovědi byly kladné. Je možné předpokládat, že i školy, které se do ankety nepřihlásily, rovněž organizují danou metodu vzdělávání ke zvýšení přitažlivosti školy a tím také lepšího uplatnění na trhu vzdělání.

Z předcházejících kapitol vyplývá, že odpovídající orgány v České republice neprojevují dostatečný zájem o řešení otázek týkajících se metod vzdělávání mimo školu. Škoda, že ani statistické údaje neodrážejí úplný obraz zkoumané metody. Jak je patrné v celém světě, trh vzdělávacího cestovního ruchu je rychle se rozvíjející odvětví. Vzhledem k množství exkurzí organizovaných ročně tento trend získané odpovědi jen potvrzují. Jak ukazuje graf 3, představitelé dvaceti škol potvrdili, že organizují více než 10 exkurzí ročně. Udaný počet odpovědí tvoří 62 % z celkového počtu. Za předpokladu, že každá z těchto škol zorganizuje 11 exkurzí za rok, bude jejich celkový počet 319. V souladu s danými 18 jinými odpověďmi je množství exkurzí 101. Na 47 škol tedy připadá 420 exkurzí ročně a průměrný počet exkurzí na školu je 9.

Stav v březnu 2015: v České republice bylo zaregistrováno 1329 středních škol. Pokud vyjdeme z počtu 9 exkurzí na školu na rok, lze konstatovat, že střední školy během jednoho školního roku zorganizují 11 961 exkurzí. Toto číslo může být velmi blízko pravdě. Předpokládám, že ve skutečnosti celkový počet převyšuje deset tisíc. Závěr potvrzuje velkou poptávku po vzdělávacích exkurzích.

Graf 3: Počet vzdělávacích exkurzí za rok

Zdroj: vlastní zpracování.

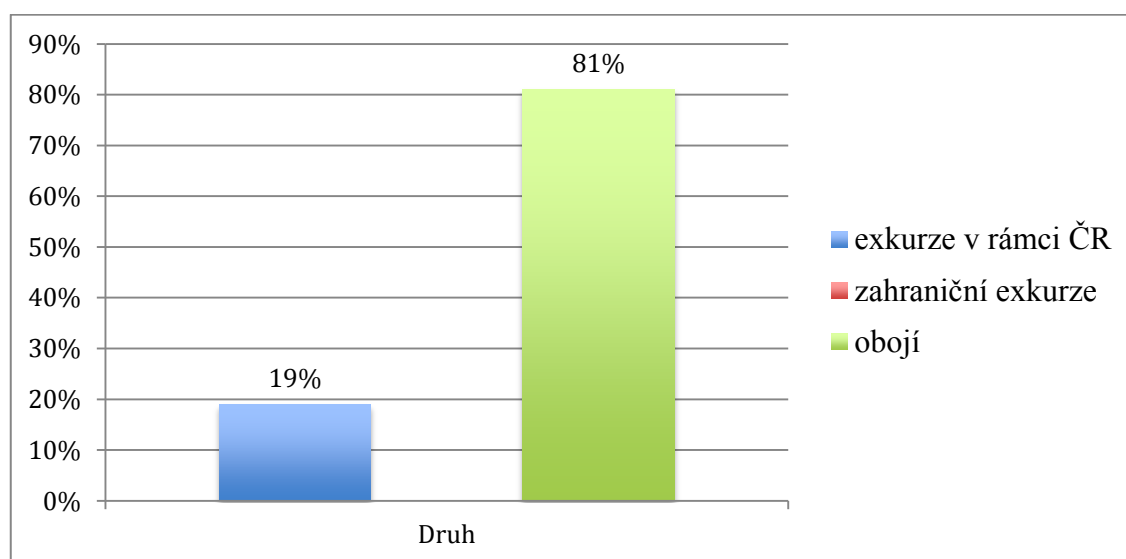
Tabulka 8: Odpovědi na otázku 3 „Kolik exkurzí škola organizuje za rok?“

Počet exkurzí	Responzí škol	Počet exkurzí	Responzí škol
1	0	7	1
2	1	8	0
3	3	9	1
4	3	10	3
5	4	víc než 10	29
6	2		

Zdroj: vlastní zpracování.

Do následující analýzy patří druhy organizovaných exkurzí. V tomto výzkumu jsou zohledněny exkurze v rámci České republiky i zahraniční. Respondenti dostali na výběr tři odpovědi. Více než polovina z nich odpověděla, že organizují exkurze jak v Čechách, tak do zahraničí. Graf č. 4 ukazuje procentní poměr druhů exkurzí. Devět škol odpovědělo, že organizují pouze tuzemské exkurze. Česká republika má velké bohatství pamětihodností, které mohou být využity v rámci realizace vzdělávacích cílů.

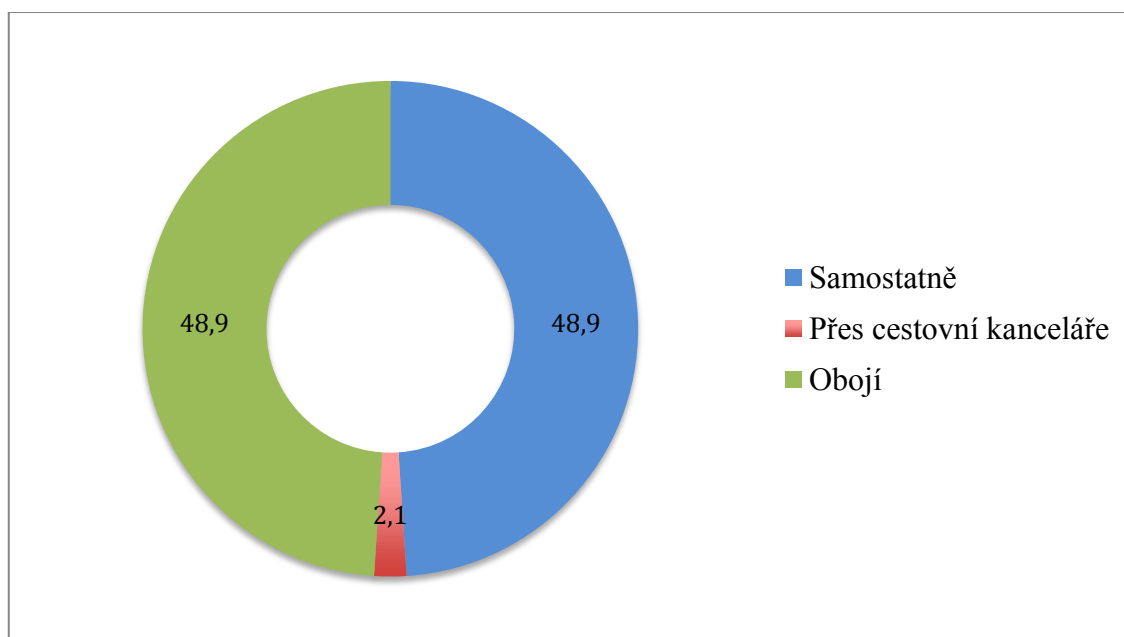
Graf 4: Druhy pořádaných exkurzí

Zdroj: vlastní zpracování.

V praxi převažují dva způsoby organizace exkurzí: vlastními silami a s cestovními kancelářemi. Existuje i kombinovaný způsob. Zejména některé finančně stabilní soukromé školy za dlouhá léta praktikování vzdělávacích exkurzí přispívají k otevření cestovních kanceláří zaměřených na organizování exkurzí v rámci vzdělávacích programů školy (CK ARCUS, Agentura RADVIA). Taková spolupráce je výjimečná forma organizace. V současné době převažuje samostatná organizace exkurzí. Z ankety vyplynulo, že všechny exkurze v rámci republiky jsou zajišťovány vlastními silami škol. Jen jedna škola z Libereckého kraje odpověděla, že všechny exkurze jim zařizuje operátor cestovní kanceláře (CK). Podle grafu 5 první a třetí varianta mají stejný počet odpovědí a jejich procentní poměr je 48,9 %. Při výběru odpovědi Obijí byla doplněna rubrika VYSVĚTLIT. Podle vysvětlení se školy obracejí na služby cestovní kanceláři při přípravě exkurzí s cílem studia jazyka a při dlouhodobých exkurzích. Mnozí uvádějí, že jednání s CK je výjimečné a ve většině případů se snaží organizovat vše samostatně. Na jejich volbu má vliv vzdálenost žádoucí pamětihodnosti.

Graf 5: Způsoby organizace vzdělávacích exkurzí

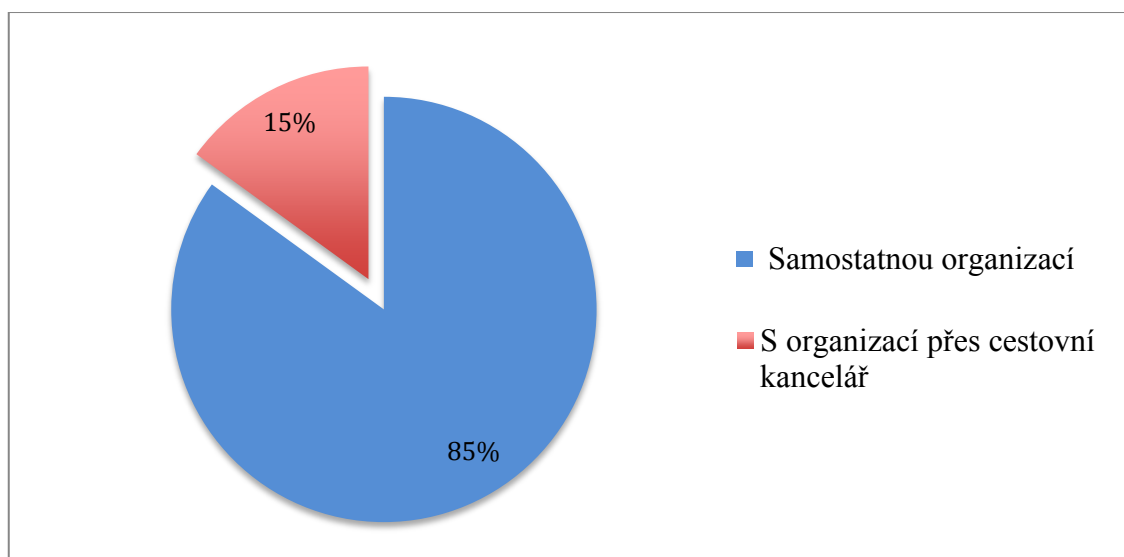
Zdroj: vlastní zpracování.

Nedůvěru k CK lze vyčíst také z grafu 6. Jen 15 % je spokojeno s organizací exkurze přes operátory. Neochota s nimi spolupracovat pramení z neúspěšného výběru vedoucího ke střetu zájmů. Na trhu cestovního ruchu existuje velké množství cestovních kanceláří nabízejících své služby školám. Bohužel se nedá vždy mluvit o profesionálním přístupu. Pověst cestovních kanceláří vytvářejí také jejich partneři. Konflikty, které mezi nimi vznikají, mají přímo vliv na celkový dojem o práci CK. Zástupci škol zaznamenávají problémy s průvodci, s nedodržením stanovených norem v ubytování, s výběrem nevhodných rodin k pobytu. Mezi nevýhody školy řadí:

- problematické dosažení dohody o obsahu exkurze;
- nevýhodné smluvní podmínky;
- absence pružnosti při změnách lhůt realizace a obsahu exkurze;
- stereotypnost opakujících se exkurzí;
- vysoké ceny;
- poplatek za zrušení.

Pokud jde o poslední bod, názory se rozcházejí. Někteří respondenti ho hodnotí jako přednost daného druhu organizace a zároveň jako nedostatek samostatného způsobu organizace.

Graf 6: Spokojenost s organizací vzdělávací exkurze

Zdroj: vlastní zpracování.

V mnohých odpovědích představitelé škol hovořili o výhodách bezproblémové spolupráce. Většina se shodla na následujících výhodách:

- úspora času;
- možnost vyhnout se konkursům při výběru dodavatelů služeb;
- profesionální přístup;
- úplná příprava balíčku služeb (zajištění pobytu, dopravy, pojištění, služby průvodce).

Jak bylo uvedeno v teoretické části, jedním z problémů, s kterými se školy setkávají, je účetnictví. Pouze jeden představitel školy uvedl, že předností organizací CK je, že se škola danému problému vyhne. Někdy se při samostatné realizaci exkurzí osoba odpovědná za sestavení rozpočtu setkává s nedostatky v účetnictví. Jednou z takových situací je řešení zůstatku. Podle právních norem je škola povinna dát k dispozici odpovídajícím orgánům státní správy dokumenty potvrzující průkaznost zůstatku a jeho vrácení nezávisle na jeho výši. Orgány státní správy požadují nejen potvrzení příjmu - předání peněz od žáka, ale také od jeho rodičů. Jak vyplývá z odpovědí, řešení těchto záležitostí je časově náročné.

Podle ankety patří k nedostatkům samostatné organizace:

- komplikované dodržování legislativy;
- nedostatek zkušeností;
- málo kontaktů v zahraničí;
- dlouhé lhůty přípravy;
- složitá administrativní práce;
- neochota učitele-organizátora pracovat přesčas;
- vlastní náklady;
- nedocení přípravy;
- navýšení výdajů školy spojených s nepřetržitým dozorem nad žáky.

I při aktivním přístupu a zkušenostech v organizování záležitostí mimo školu se vedení škol setkává s problémy, které mnohdy nezávisí na nich. Jeden z nejběžnějších je žákovo odmítnutí účasti na exkurzi na poslední chvíli, z čehož vyplývá vrácení kauce (záruky). Z uvedeného příkladu v odpovědích se v případě soudního řešení této otázky zastaviteli vždy vrací předaná částka peněz. Ve většině případů to pak vede k zvýšení nákladů na jednoho žáka, což vede k odmítnutí ze strany jiných účastníků, a v důsledku toho nakonec k neuskutečnění exkurze. V takových případech nápad poplatku za odmítnutí účasti na exkurzi je přitažlivá. Jak je možné to řešit?

Nabízím řešení tohoto problému pomocí uzavření písemné smlouvy mezi plnoletým účastníkem nebo jeho zákonným zástupcem a školou. Podle ustanovení zákona 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání a nového Občanského zákoníku z roku 2012 škola není podnikatel. Škola organizuje exkurze s cílem realizace vzdělávacího procesu. Jejím cílem nesmí být příjem zisku. Obecné normy Občanského zákoníku týkající se předpokládané smlouvy budou použity na základě bodu 2 článku 10. A zvláště bude použita analogie zákona. Při sestavování smlouvy je třeba využít uvedený způsob. Myslím si, že smlouva se musí skládat ze dvou teoretických částí: trvalé a variabilní. Do trvalé části budou zahrnuty práva a povinnosti stran, bezpečnostní předpisy. Ve variabilní se budou řešit finanční otázky s ohledem na zvláštnosti každé exkurze.

Za účelem řešení otázky vrácení peněz je vhodné použít místo kauce závdavek. Ve shodě s článkem 1809 Občanského zákoníku dala-li strana závdavek a bylo-li zároveň ujednáno právo odstoupit od smlouvy, aniž se zvláště vyjednalo odstupné, považuje se závdavek za odstupné. Odstoupí-li od smlouvy strana, která závdavek dala, ztrácí právo

na jeho vrácení; odstoupí-li strana, která závdavek přijala, vydá druhé dvojnásobně tolik. Proto účastník, který odstoupil od účasti na exkurzi, nemůže požadovat vrácení části peněz.

Na druhé straně se zvyšuje odpovědnost škol za organizaci. Pokud ze strany školy nedojde k uskutečnění akce, mají účastníci právo na dvojnásobnou kompenzaci. Přirozeně si škola nemůže dovolit takové problémy, proto ředitel školy musí velmi seriózně řešit jmenování vedoucího exkurze.

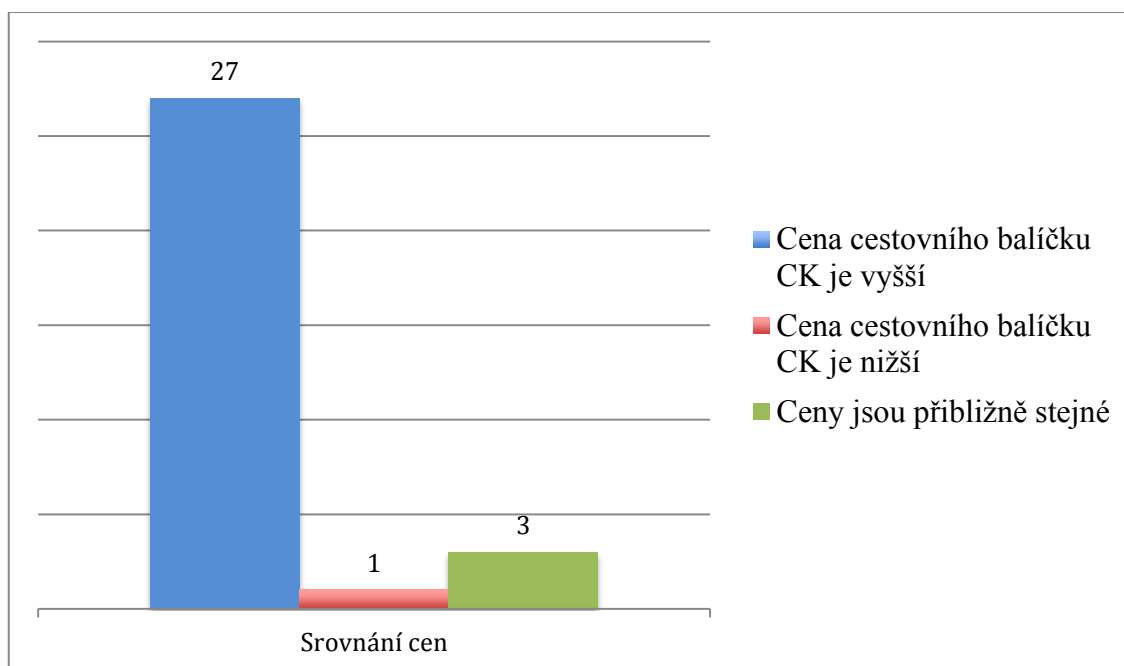
Další otázkou bude výše závdavku. Uvedené podmínky smlouvy patří do variabilní části. Výše závdavku musí být zdůvodněná. Aby byla smlouva průkazná, musí organizátor pozorně prostudovat stav smlouvy s dodavatelem služeb týkající se zrušení smlouvy ze strany objednatele (školy). Výše se stanoví podle podmínek daných smluv. Závdavek nemůže převyšovat celkovou sumu odstoupení od smluv s dodavatelem služeb. Škola je povinna zachovat neziskovost. Aby nedošlo k chybám ve výpočtech závdavku a rozpočtu exkurze celkem, musí být určen kvalifikovaný odborník.

Rozhodujícím faktorem při výběru podoby organizace je cena. Jak potvrzují představitelé škol, je cena samostatné organizace exkurze nižší. To je hlavní výhoda této formy organizace. K pozitivním stránkám se také řadí flexibilita programu exkurze, operativnost, volba řešení, sestavení programu na základě konkrétního zaměření.

Přestože představitelé CK tvrdí, že jejich ceny jsou podobné jako konečné ceny spočítané školami, v dotazníku jednou z otázek bylo porovnání cen. Odpovědi ukazují zcela něco jiného. Průzkum ukazuje, že ceny jsou vyšší. Kromě požadovaných služeb cena utvořená CK zahrnuje pojištění proti úpadku CK podle zákona č. 159/1999 Sb., hodnotu služeb CK (marže, režie) a daně. Tak rozdíl v ceně produktu zkoumaných forem organizace tvoří následující proměnné: pojištění proti úpadku CK, marže a režie, daň. Vysoká konkurence na trhu cestovního ruchu vede k vynucenému snižování uvedených složek.

Proč může být cena nižší nebo přibližně stejná? Nejjednodušší vysvětlení je výběr výhodnějších dodavatelů služeb nebo slevy nabízené dodavateli na základě dlouhodobé úspěšné spolupráce. V Grafu 7 je neuvedeno 16 odpovědí. Představitelé daných škol nesrovnávali ceny.

Graf 7: Porovnání cen

Zdroj: vlastní zpracování.

Na počátku přípravy vzdělávací exkurze je nejdůležitějším momentem vytipování zdroje jejího financování. Každá vybraná varianta má své zvláštnosti. K nejrozšířenějším patří školní rozpočet, prostředky z grantů, dotace, vlastní finanční prostředky účastníků. Poslední je nejběžnější, což také potvrzuje provedený výzkum (Graf 8).

Při volbě daného financování musí být organizátor opatrný při definování konečné ceny exkurze. Vysoká cena odradí zájemce od účasti. Vnímání drahoty je ale subjektivní jev. Pro jednoho bude cena přijatelná, pro druhého vysoká. Žádoucí je se orientovat na účastníky, jejichž finanční možnosti jsou omezené. Pak se na exkurzi přihlásí větší počet žáků.

Školní rozpočet, dotace a prostředky z grantů jsou omezené. To stanoví organizátorovi pevné hranice, které nemůže překročit. V takových případech se ne vždy daří splnit všechna přání. Schází variabilnost.

Představitelé škol uvedli alternativní zdroje:

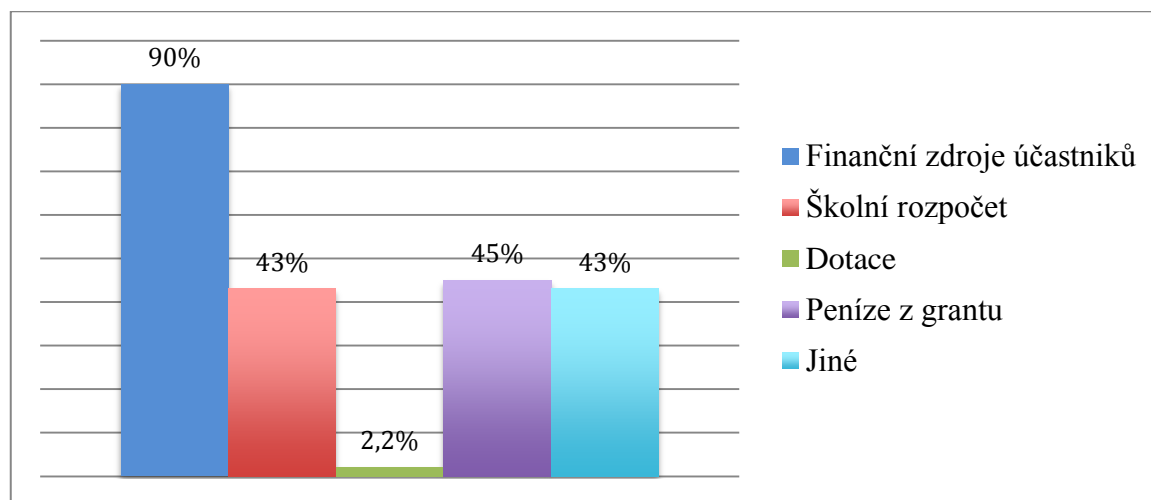
- dary sponzorů;
- příspěvky rodičů a přátel školy;

- prostředky z charitativních fondů;
- prostředky ze speciálních fondů.

Sdružení rodičů a přátel školy se podílejí na organizaci školních akcí. Po nabytí právní moci nového Občanského zákoníku se většina sdružení zaregistrovala jako společnosti. V souladu s právními normami může být stanoven statutárními orgány způsob a výše platby členského příspěvku. Dané prostředky mohou být použity jen v případech stanovených statutárními dokumenty. Nejčastěji členové společnosti rodičů platí jednou nebo dvakrát ročně.

Řešením problému financování může být i kombinace různých zdrojů. Tak v komentářích dotazníku se jako nejpoužívanější jeví kombinace prostředků školního rozpočtu s vlastními prostředky účastníků. Rozpočtové prostředky se využívají na pokrytí výdajů za nepřetržitý dozor nad žáky.

Graf 8: Finanční zdroje krytí nákladů

Zdroj: vlastní zpracování.

6.2. Realizace vzdělávacích exkurzí na vysokých školách- vlastní výzkumné šetření

Za účelem zkoumání realizace vzdělávacích exkurzí byla použita metoda rozhovoru s vyučujícími Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (Příloha I). Besedy byly provedené se čtyřmi učiteli z různých fakult. Volila podle různých specializací učitelů, kteří v rámci svých předmětů praktikují vzdělávací exkurze.

Tabulka 9: Experty

Expert	Vyučovací předmět	Obsah a cíl
Expert 1	Agroturistika	Praktická část je spojena s odbornými akcemi do vybraných subjektů agroturistiky.
	Zemědělská praxe	Ve vybraném zemědělském podniku studentům se ukazují systémy zemědělského hospodaření. Cílem je propojit teoretické znalosti s praktickými.
Expert 2	Hydrobiologická exkurze	Cílem kurzu je podpořit praktickou připravenost účastníků pro řešení dané problematiky v terénu. Kurs je tvořen alespoň čtyřmi terénními exkurzemi do okolí ČB a alespoň jednou vícedenní exkurzí na některou atraktivní vzdálenější lokalitu v ČR nebo zahraničí.
	Terénní kurz mořské biologie.	Cílem je demonstrovat diverzitu mořských organismů. Kurz se střídavě koná na pobřeží Středozemního a Rudého moře.
Expert 3	Management hotelových a restauračních služeb	Cílem je seznámit se s aspekty práce v řídicích funkcích v podnicích služeb cestovního ruchu. V mezí předmětu je provedení odborné exkurzi do dvou zvolených hotelů.
	Agroturistika	Cílem předmětu je pochopení podstaty agroturistiky. Součástí jsou odborné akce do vybraných subjektů agroturistiky.
Expert 4	Jazyková poznávací exkurze do anglicky mluvící země	Cílem předmětu je seznámení s země návštěvu a aktivní používání anglického jazyku.

Zdroj: vlastní zpracování.

Připravené otázky jsou zaměřené na určení praktické realizace exkurzí, které organizují. Dotazování mělo individuální charakter.

Vyučující mají dlouholeté zkušenosti s organizací exkurzí. Expert 3 zatím pořádala dvě exkurze (Londýn, Irsko). V současnosti je jejím cílem zapojit velký počet zainteresovaných studentů a najít doplňkové zdroje financování.

Učitelé během roku uskuteční různé množství exkurzí, od 1 až po 10. Jejich počet závisí na vytíženosti učitele, zapojení do projektů a na přiděleném rozpočtu. Převládají jednodenní exkurze v Jihočeském kraji. Expert 2 pořádá 3-4krát za rok víkendové exkurze, 14denní do Chorvatska nebo Egypta a měsíční do Andalusie, Papuy Guinei (1 exkurze za 2 roky).

Tabulka 10: Výběr způsobu organizace jednotlivých služeb

Kritérium	Expert 1	Expert 2	Expert 3	Expert 4
Doprava	CK	S	CK	CK
Ubytování	-	S	S	S/CK
Průvodcovský služby	S	S	S	S
Pojištění	-	S	S	CK

Zdroj: vlastní zpracování. CK- zajištění služby přes cestovní kanceláře; S- samostatné zajištění.

Nejvyužívanější službou je doprava. Z Tabulky 10 vyplývá, že dotázaní upřednostňují používání služeb CK. Výběr dopravních služeb se odvíjí od cenových variant nabízených trhem. Podle Experta 2 díky specifičnosti místa provedení jeho exkurzí nemohou operátoři zajistit pro ně dopravu. Často se mluví o nedostatku kvalitních cest, kam není každý ochoten jet. Rovněž Expert 3 dává v případě nutnosti přednost službám CK, s nimiž má univerzita uzavřené smlouvy.

Mezi ostatními službami převládá samostatná forma uspořádání. Dá se to vysvětlit existencí internetových stránek dovolujících rychlý přístup ke službám. Tak nedělá žádný problém rezervovat ubytování přes booking.com, hostelworld.com, ubytovanilevne.eu, rezervaceubytovani.cz atd. Pojišťovny nabízejí cestovní pojištění online (vzp.cz, slavia-pojistovna.cz, allianz.cz, wuestenrot.cz). Co se týče průvodcovských služeb, všichni respondenti realizují je samostatně. Objasnění se nachází ve snížení celkových nákladů a možnosti rychle měnit program podle potřeby.

Tak na provedení exkurze se můžou podělit studenti přípraviv odbornou informací nebo specialisté pracující v místě konání exkurze.

Ze všech respondentů nejvíce používá služby cestovních kanceláří Expert 4. Na volbu CK, stejně jako u ostatních, má vliv cena. Varianta s nižší cenou vítězí. Pro snižování ceny v nabízeném zájezdu mění nebo zruší místa návštěvy. Daná forma organizace exkurze byla vybrána učitelem, protože podle jí výpočtů byla cena samostatně organizované exkurze vyšší. Vysvětlují to ceny dopravních služeb. Učitelka preferuje využití letecké dopravy pro úsporu času.

Expert 4 realizovala dvě exkurze:

1. První byla do Londýna. Zúčastnilo se jí přibližně 40 studentů. Povinnosti při organizování byly rozděleny. Učitel našel pobyt a sestavil hlavní, nejzákladnější program. Studenti, rozdělení na skupiny, sestavili program a připravili informace o navštívených místech. Cestovní kancelář organizoval dopravu. Exkurze proběhla bezvadně.

2. Druhá cesta mířila do Irska. Byla zcela organizována operátorem cestovní kanceláře. Během cesty došlo ke konfliktu s řidičem autobusu. Konflikt vznikl kvůli nutnosti časově nepředvídaného čerpání benzínu, což vedlo k zastavení autobusu po ujetí poloviny trasy. Podle slov Experta 4 musela sama řešit daný problém. Také po návratu domů se ředitel cestovní kanceláře neomluvil ani neprovedl kompenzace.

Celkově, univerzitní učitelé dávají přednost samostatné organizaci, což potvrzují jejich odpovědi. K odůvodněním řadí:

1. Přesně stanovené předmětové zaměření exkurze. Takže např. exkurze z oboru hydrobiologie se realizují v těžce dostupných místech. Objekty výzkumu jsou vodojemy, vodní nádrže. Agroturistické exkurze se provádějí v zemědělských usedlostech různého charakteru. V rámci předmětu management hotelových a restauračních služeb se exkurze uskutečňují v odpovídajících podnicích za účelem seznámení se s postupem prací. V každém z těchto případů organizují učitelé exkurze samostatně nebo představitelé podniků. Jejich znalosti nemohou být nahrazeny.

2. Osobní profesionální přístup. Jedním z vědeckých zájmů Experta 1 a Experta 3 je cestovní ruch. Oba mají v této oblasti velké úspěchy. Exkurze, které uskutečnili, mají skvěle zaběhanou organizaci se zřetelem ke všem právním předpisům.
3. Časová úspora. Ubytování řeší Expert 2 samostatně. Podle jeho slov zabere výběr maximálně 30 minut. V místech plánovaných exkurzí je obvykle jen několik ubytovacích podniků a z nich vybírá. Většinou studenti stanují.
4. Nižší výdaje. Všichni respondenti souhlasili s tím, že při výběru dodavatele služeb se dává přednost levnější variantě. Nicméně každý z dodavatelů musí splňovat jejich požadavky. Expert 2 dodává, že při výběru pobytu musí být v areálu místnost pro projekci materiálů a prezentaci. Exkurze Experta 1 probíhají jen v prověřených podnicích, jejichž práce je v souladu s vybraným tématem, a uvádí kladné příklady v dané oblasti. Expert 3 svou volbu soustředí jen na podniky zcela vyhovující jejím požadavkům. Na její výběr má také vliv serióznost partnera při jednání.
5. Přátelské vztahy s podniky. Podle odpovědí osobní dobré vztahy učitelů nebo pracovníků univerzity ovlivní konečnou cenu. Z těchto důvodů podniky často navrhnou slevy nebo ustoupí od poplatků (podle slov Experta 3 to může být od 160 do 500 Kč).

Tabulka 11: Faktory ovlivňující výběr dodavatelů

Kritérium	Expert 1	Expert 2	Expert 3	Expert 4
Cena	5	5	4	5
Kvalita služeb	4	3	4	3
Pověst dodavatelů	4	1	3	3
Osobní vztahy	4	1	3	1

Zdroj: vlastní zpracování.

Odpovědi respondentů byly hodnoceny od 1 do 5 (5 - velký vliv na výběr dodavatelů; 1 – minimální ovlivnění). Jak bylo zmíněno dříve, cena má největší vliv na výběr dodavatelů. Expert 3 zdůraznila, že její výběr se řídí poměrem ceny a kvality.

Poskytnutá služba musí plnit všechny požadavky. Kvalita služby se oceňuje podle dodržování stanovených právních kritéria, poskytování plné informací o službě, nabízení různorodých služeb (sortimentů) a doplňujícího servisu, souladu mezi prezentovanou informací a reálním plněním, používání nových technologií. Ocenění posledních dvou kritérií se opírá na posouzení dodatečné informací obdržené z doplňujících individuálních otázek. Z Tabulky 11 je vidět, že pověst dodavatelů a osobní vztahy nehrají roli na výběr Experta 2. Nejčastěji při volbě dodavatele Expert 2 nemá mezi kým vybírat. Důležitější je uskutečnění naplánované akce v čas a ve vybraném místě. Naproti tomu, Expert 1 radši vybere osvědčeného partnera. Kvůli osobní účasti v rozvoje agroturistiky, on navázal užitečný kontakty, který používá pro zahájení různorodých vyučovacích akcí. Hodnocení odpovědí Experta 3 a Experta 4 jsou podobné. Střední ovlivnění lze vysvětlit omezeným výběrem mezi smlouváními dodavatele a malým počtem kandidátů ve výběrovém řízení. Tak v současné době, osobní vztahy nemají význam pro Experta 4, protože ještě nenavázání osobní přátelský kontakty.

Učitelé na otázku o financování odpovídali různě. Financování vyplývá ze složitosti programu exkurze a místa jejího provedení. Hlavním zdrojem jsou osobní prostředky účastníků. Exkurze pořádané Expertem 4 celé platí studenti. Expert 3 ve své praxi využívá prostředky vyčleněné na mezinárodní spolupráci, granty, prostředky operačních programů.

Expert 1 a Expert 2 čerpají na exkurze finanční prostředky fakulty. Při sestavování rozpočtu fakulty má katedra právo požádat o peníze na plánované exkurze. Vzdělávací exkurze Experta 1 do zemědělských podniků stojí průměrně 2000 Kč na osobu. Exkurze zahrnuje dopravu, poplatek za služby podniku a lehký občerstvení. Celkově se cena hradí z prostředků vyčleněných na dané akce.

Expert 2 využívá kombinovaný způsob platby. Z rozpočtu fakulty se vyčleňuje přibližně 100 000 Kč na exkurze. Tyto prostředky jsou v podstatě na vícedenní exkurze. Uvedená částka se rozděluje na exkurze katedry, načež se v každém případě propočítá částka chybějících prostředků, které nakonec zaplatí účastníci zájezdu. Podle slov experta nejsou vklady studentů příliš vysoké, proto během jeho praxe nedošlo k případům odmítnutí účasti z finančních důvodů. Jako příklad byl uveden vklad studenta 10 000 Kč a platba za očkování na exkurzi na Papua Quineu na měsíc.

7. Přímé ekonomické dopady vzdělávacích exkurzí

Pokud chceme ohodnotit ekonomické dopady vzdělávací exkurze musíme vyházet z určitých statistických data. Většina z nich oficiálně nejsou dostupná, proto níže uvedený propočty budou vycházet z údajů průzkumu znázorněného v Kapitole 8 této diplomové práce a analýze cenové nabídky cestovních kanceláří. Cílem bude znázornit eventuální celkové příjmy cestovních kanceláří zabývajících organizací vzdělávacích exkurzí. Uvedení ekonomické impakty budou znázorněné bez odpočtu daně.

Na základě průzkumu provedeného na středních školách byl stanoven počet exkurzí na jednu školu 9. Tak na 1329 středních škol přichází 11 961 tis. exkurzí za rok. Graf 4 demonstrují že 19 % exkurzí se uskutečňují jenom v České republice. Většina škol provádí exkurzí jak v zahraničí tak i v Česku, tento poměr skládá 81 %. Stanovíme první předpoklad: podíl domácích vzdělávacích exkurzí je 69,5% ($81 \div 2 + 19 = 69,5$). Totiž jedná střední škola pořádá 6 domácích exkurzí za rok. Celkem 7974 tis. za rok pro všechny. Mezi domácími exkurzí mají převahu jednodenní cesty. Druhý předpoklad je že škola realizuje 5 jednodenních vzdělávacích exkurzí v České republice za rok. Počet jednodenních exkurzí pro střední školy bude 6645 tis. Dá se objasnit to tím, že školy organizuje takže vícedenní lyžařský kurzy jak pravidlo jednou za rok.

Tabulka 12: Předpoklady základných dat analýzy

Předpoklad	Domáci vzdělávací exkurze	Vzdělávací exkurze do zahraničí
Podíl na organizace	69,5%	30,5%
Celkový počet exkurzí za rok	7974	3987
Celkový počet jednodenních exkurzí za rok	6645	2658
Celkový počet dlouhodobých exkurzí za rok	1329	1329
Počet exkurzí realizovaných jednou školou za rok:		9
Jednodenní exkurze	5	2
Dlouhodobé exkurze	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

Tak podle uvedených předpokladů na zahraniční exkurze zbývá 3 za rok. Jeden z ní je 5-6 denní výlet. Ostatní 2 budeme brát jako za jednodenní exkurzí do nejbližšího

zahraničí. Takže středné školy upořádají 1329 dlouhodobých exkurzí a 2658 jednodenních exkurzí do zahraničí (Tabulka 12).

Dále provedeme analýzu ceny nabízených jednodenních tuzemských exkurzí cestovními kanceláři. Cílem je stanovit průměrnou cenu za jednu exkurze na osobu. Byla provedena analýza nabídky 20 exkurzí cestovní kanceláři CK2 a CA Futura – Zdeňka Válková. Výsledek je že průměrná cena jednodenní exkurze v České republice je 358 Kč na osobu.

Analogicky byla provedená analýza ceny exkurzí do zahraničí. Data byly poskytnuté z webových stránek následujících cestovních kanceláři: CK Royal, Školní zájezdy CK, Kristof CK a Pro Travel CK. Byly zanalyzované ceny 5-6 denních zájezdu do Velké Británie a jednodenních výletu do Německa. Průzkum stanovil že průměrná cena zájezdu do Velké Británie je 6 412 tis. Kč a do Německa – 774 Kč.

Tabulka 13: Postup kalkulace příjmů

Počet účastníků exkurze	43 žáků a 2 učitelé	45
Počet exkurzí za rok	tuzemská exkurze	6645
	jednodenní exkurze do Německa	2658
	zájezd do Velké Británie	1329
Cena za jednotlivé akce	tuzemská exkurze	358 Kč
	jednodenní exkurze do Německa	774 Kč
	zájezd do Velké Británie	6412 Kč
Příjmy za jednotlivé akce	tuzemská exkurze (45 x 358)	16 110 Kč
	jednodenní exkurze do Německa (45 x 774)	34 830 Kč
	zájezd do Velké Británie (45 x 6 412)	288 540 Kč
Celkový příjem	583 098 750 Kč	
	tuzemské exkurze (6 645 x 16 110)	107 050 950 Kč
	jednodenní exkurze do Německa (2 658 x 34 830)	92 578 140 Kč
	zájezdy do Velké Británie (1 329 x 288 540)	383 469 660 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 14: Vyjádření ekonomických impaktů dle kritéria „ celkové příjmy“

Druh exkurze	Průměrná cena v Kč	Počet osob	Příjmy za jednu exkurze	Celkový počet exkurzí za rok	Celkový příjem
Jednodenní exkurze v České republice	358	45	16 110	6645	107 050 950
Jednodenní exkurze do Německa	774	45	34 830	2658	92 578 140
Zájezd do Velké Británie	6 442	45	288 540	1329	383 469 660
Celkem			339 480	10 632	583 098 750

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem je říct kolik z celkových příjmu připadá na cestovní kanceláři. Vrátime se zpátky k průzkumu středních škol. Bylo stanoveno že exkurze v hranicích České republiky organizované samostatně školami a dlouhodobý zájezdy do zahraničí nakupované od cestovních kanceláři. Budeme-li brát v úvahu informace grafu 5 z pomoci výpočtu zjistíme, že podíl cestovních kanceláři na organizace všech vzdělávacích exkurzí skládá 26,55%. Tudíž 3176 exkurzí za rok. Dané exkurze se skládají z dlouhodobých a jednodenních exkurzí do zahraničí. Výpočet celkových příjmu cestovních kanceláři se bude opírat na zjištění data. Tak u cestovní kanceláře bude nakupováno 1847 jednodenních exkurzí do Německa. Tedy 64 331 010 mil. Kč přijde na dané exkurze (Tabulka 15).

Tabulka 15: Vyjádření ekonomických impaktů dle kritéria „příjmy cestovní kanceláře“

	Dlouhodobé exkurze do zahraničí	Jednodenní exkurze do zahraničí
Množství exkurzí organizovaných CK		3176
Počet jednotlivých akcí	1329	1847
Příjem za jednotlivé akce	383 469 660 mil. Kč	64 331 010 mil. Kč
Celkový příjem cestovní kanceláře	447 429 760 mil. Kč	

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledek je pouze orientační, pro naše účely bádání však dostatečný. V realitě je toto číslo vyšší. V této analýze nebyly uvedeny data za organizace lyžařských výcviků. Cestovní kanceláře většinu z nich organizují na základě individuálních objednávek. Proto se nedá posoudit je průměrnou cenou na základě nabízených variant.

Třeba zdůraznit, že vzdělávací exkurze se realizují mimo hlavní sezonní období. Uvedené příjmy dodavatele služeb a cestovní kanceláře získávají během školního roku.

Většina ostatních ekonomických dopadů nejsou měřitelná nebo potřebují hlubšího zkoumání celého odvětví cestovního ruchu. Jedním z nich je zaměstnanost. Ministerstvo pro místní rozvoj v ČR zaznamenalo, že celková zaměstnanost v cestovním ruchu se mírně zvyšuje od roku 2013. Aby zjistit spojení růstu zaměstnanosti v cestovním ruchu a vzdělávacích exkurzích třeba provést dlouhodobý průzkum jenom těch dodavatelů a cestovních kanceláří, který se dělí na je organizaci a realizaci. Kvůli nedostatku vstupních údajů v této diplomové práci vliv vzdělávací exkurze na zaměstnanost nebyl zkoumán. Jenom lze tvrdit, že exkurze má dlouhodobý vliv na celkovou zaměstnanost. Nejdůležitějším jejím vkladem je zájem žáků o určité profese. Tak nedostatek kvalifikovaných kádrů v průmyslovém odvětví motivuje podniky popularizovat svá odvětví prostřednictvím provádění speciálních exkurzích, spoluprací se vzdělávacími institucemi.

Dalším ekonomickým dopadem je podpora nebo zvýšení rentability podniků, které poskytují služby cestovního ruchu, nebo služby, které s cestovním ruchem souvisí. V mnohých případech se domácí vzdělávací exkurze uskutečňují v méně populárních turistických místech. Nicméně jejich vzdělávací význam tím nijak neustupuje do pozadí. K takovým podnikům lze zařadit místní historická a přírodovědná muzea, výstavy místních umělců nebo podniky jejich hlavními návštěvníky jsou žáci.

8. Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo na základě vyhodnocení současného stavu podmínek a realizace vzdělávacích exkurzí v České republice vyhodnotit ekonomické dopady existujících variant. Cíl byla dosažená z pomoci realizovaných průzkumů a jejich rozboru.

Trh vzdělávacího cestovního ruchu je rozsáhlá oblast s rostoucí popularitou. Její mnohostranné projevy vytvářejí půdu pro vědecká zkoumání.

Vzdělávací cestovní ruch je systém vztahů spojených s vytvořením turistického produktu a jeho spotřeby osobou mimo její trvalé bydliště za účelem získání vědomostí a dovedností s cílem uspokojení vzdělávacích potřeb, aniž by se daná osoba zabývala trvalou placenou činností v zemi (místě) dočasného pobytu. V průběhu vzdělávací turistické akce získávají studenti praktické návyky ze základních předmětů a také poznání dovedností turistického charakteru.

Zkoumání a sběr informací o vzdělávacím cestovním ruchu, jakož i zkoumání ostatních odvětví je hodně časově a finančně náročné. V celkové statistice cestovního ruchu České republiky cestování za účelem vzdělání zahrnují do ostatních, jejichž celkový podíl tvoří 1% .

Za účelem zachování rovnosti na trhu práce Evropské unie přijímá aktivní účast v rozvoji vzdělání a odborné přípravy. Aktivita EU v této oblasti nezasahuje přímo do národní vzdělávací politiky a je zaměřena na podporu členských států. Podpora se odehrává na základě společně přijatých cílů a prostřednictvím strukturálních fondů a programů celoživotního vzdělávání.

V České republice byly přijaty normy, které částečně vysvětlují zásady a postupy organizace vzdělávacích exkurzí. Organizace školních výletů se řídí zejména zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v platném znění.

Vzdělávací exkurze je významnou součástí vzdělávacího cestovního ruchu, která vystupuje jak samostatná akce nebo jak část vzdělávacího zájezdu. Její řízení je organizační činností zaměřenou na dosažení konkrétních výsledků prostřednictvím přijetí vhodných řešení a schopnost je postupně provádět v praxi. Na přípravě exkurze

se podílejí škola jako samostatný organizátor a cestovní kancelář zaměřený na mládežnický turismus. Podmínkou organizace vzdělávací exkurze školou je absence jakéhokoliv příjmů dané akce.

Výsledky praktické části představily současnou realitu organizování vzdělávacích exkurzí v České republice. Bylo zjištěno, že zástupci středních a vysokých škol raději organizují exkurze svépomocí, ale pokud se potřebují organizovat dlouhodobé exkurze (zájezdy) do zahraničí obracejí do cestovních kancelář. Výběr realizátora vzdělávací exkurze se zakládá na její ceně většinou hrazenou účastníky exkurze samostatně.

Vyhodnocení ekonomických dopadů vzdělávací exkurze je hodně komplikované. Většina potřebných dat nejsou dostupná nebo potřebují hlubšího zkoumání celého odvětví cestovního ruchu. Jejich analýza v současných podmínkách spočívá v kombinaci reálných dat a předpokladu. Provedena analýza prokázala 447 429 760 mil. Kč podíl cestovních kancelář na organizace vzdělávacích exkurzí. Dokumentuje to i údaje z analýzy provedenou o příjmech cestovních kancelář, který vykazuje více než 70% podílu na celkových příjmech z realizovaných vzdělávacích exkurzí.

The main aim of diploma thesis was based on an assessment of current state of conditions and implementation of educational excursion in the Czech Republic to evaluate the economic impact of existing alternatives. The aim was achieved by completed surveys and their analysis.

The educational tourism market is a vast area with a growing popularity. Its multifaceted manifestations create the ground for a scientific research.

The educational tourism is a system of relations connected with the creation of tourist product and its consumption by a person outside their permanent place of residence in purpose to gain knowledge and skills and with goal to satisfy the educational needs, without continuous paid activities in the country (place) of temporary stay. During the educational tour event, students acquire the practical skills of the basic subjects and the cognition of the tourism character.

Research and collecting information in the educational tourism are very expensive and time-consuming as well as exploring in other sectors. The overall tourism statistics of the Czech Republic includes the travel with education purpose in others category what has total share 1%.

In order to maintain equality in the labour market the European Union adopts an active participation in the development of education and training. EU activity in this area does not intervene directly to the national educational policy and aimed to support member states. The support takes place on the grounds of jointly agreed objectives, through the structural funds and lifelong learning programs.

In the Czech Republic were adopted standards that partly explain the principles and procedures of the organization of the educational excursions. Organization of school trips are followed mainly by Act no. 561/2004 Coll., about preschool, primary, secondary, higher professional and other education, as amended.

Educational excursions are an important part of educational tourism, which acts as independent event or as part of educational tour. Its management is the organization of activities aimed to achieve concrete results through the adoption of appropriate solutions and the ability to progressively implement in practice. The preparation of excursion are involved the school as an independent organizer and travel agency witch are focused on youth tourism. The condition of educational excursions organization by school is the absence of any income of the action.

The results of practical part introduced the current reality of the educational excursions organizing in the Czech Republic. It was found that representatives of the secondary schools and universities prefer to organize excursions themselves, but if there is need to organize long-term excursion (trips) abroad they turn to the travel agency. Choice of the educational excursion's implementer is based on the price mostly paid by excursion participants.

The economic impact's evaluation of educational excursion is very complicated. Most needed dates are not available or the finding requires a deeper analysis of the entire tourism industry. The analysis in current conditions lies in a combination of actual data and projection. Realized analysis showed 447 429 760 mil. Kč travel agency's share on the educational excursions organization. This is illustrated by data from the accomplished analysis on revenues of travel agencies that evinces more than 70% of the total revenue realized from the educational excursions.

Keywords: educational tourism, educational tourism's management, educational excursion, field trip, management of the excursion, student mobility, economical impacts.

Seznam literatury

Academic Cooperation Association (2006). EURODATA – Student mobility in European higher education. Bonn:Lemmens Verlags- & Mediengesellschaft mbH.

Fedorcevá, T.A. (2012). *Menagement exkurze: učebnice*. Minsk: BGU.

Freestone, P. Geldens, P.(2008). For more than just the postcard's: Student exchange as a Tourist experience?. *Annals of Leisure Research*, 11, 41-56.

Gibson, H. (1998). The Educational tourist. *Journal of Physical Education. Recreation and Dance*, 69, 32-34.

Hájek, B., Hofbauer, B., & Pávková, J. (2003). *Pedagogika volného času..* Praha: Univerzita Karlova.

Hauschildt,K., Gwosc, Ch., Netz, N., Mishra, S. (2015). *Social and Economic Conditions of Student life in Europe*. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag GmbH & Co. KG.

Horner, S., Swarbrooke, J. (2003). *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Aplikování marketing služeb*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Kozlová, N.A. (2008). Problémy použití terminologie v průmyslu mezinárodní vzdělávacího turismu. *Vědecko-technické vědomosti SNbGPU*, 61, 289-294.

Kunešová, E., Farková, B. (2004). *Technika zahraničních zájezdů*. Praha: Idea Service.

Lebedev, A.R. (2012). Vzdělávací cestovní ruch jak ekonomická kategorie. *Současná ekonomie: problémy, tendence, perspektivy*, 6, 1-7.

Lunin, E.A. (2009). *Organizace a řízení vzdělávacího cestovního ruchu v RF* (Doktorská disertace). Retrieved from Vědecké online-knihovny «Portalus» — www.portalus.ru

Moisa, C.O. (2010). Aspects of the youth travel demand. *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 12, 575-582.

Novacká, L., Michálková, A., Volek, M., Litomerický, J. (2013). *Destinační manažment cestovního ruchu. Metodická příručka destinačního manažmentu pre potreby Bratislavského kraja*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONOM.

Orieška, J. (2010). *Služby v cestovním ruchu*. Praha: IDEA SERVIS.

Pevzner, M.N., Petrjakov, P.A., Nikolajevová, A.N. (2011). Od vzdělávacího managementu k managementu vzdělávacího cestovního ruchu: ekonomické a pedagogické aspekty. *Věstník Novgorodské státní univerzity Jaroslava Moudrého*, 64, 59-62.

Pitman, Tim; Broomhall, Sue; McEwan, Joanne and Majocha, Elzbieta. (2010) Adult Learning in Educational Tourism /online/. *Australian Journal of Adult Learning*, 50, 219-238.

Podlahová, L., Vaněšková, M., Heřmánková, P., Klement, M., Marešová, J. (2012). *Didaktika pro vysokoškolské učitele*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Pogodina, V.L.(2009). Tradice a inovace ve vzdělávacím cestovním ruchu. *Sborník Ruské státní pedagogické univerzity*, 112, 55-62.

Porůcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Ritchie, Brent W., Carr, N., Cooper, C. (2003). *Managing Educational Tourism*. Great Britain: Cromwell Press.

Stone, Matthew J., Petrick, James F. (2013). The Educational Benefits of Travel Experiences: A Literature Review. *Journal of Travel Research*, 52, 731-744.

Towner, J. (1985). The grand tour: A key phase in the history of tourism. *Annals of Tourism Research*, (Vol.12) USA: J.Jafari and Pergamon Press Ltd, 3, 297-333.

UNESCO Institute for Statistics. (2013). *International standard classification of education 2011*. Montreal: UNESCO Institute for Statistics.

Zaretsky, R. (2014). A Grand Tour. *The Virginia Quarterly Review*, 90.1, Charlottesville: Virginia Quarterly Review, 11, 196-202.

Zybin, O.S. Specifické zvláštnosti vzdělávacího cestovního ruchu / Zybin, O.S., Kozlová, N.A. (2005). *Sociálně-ekonomické problémy rozvoje současné společnosti: sborník vědeckých prací*. S.-Peterburg: Obchodně-ekonomický institut – SPb., 81-88.

Právní předpisy České republiky

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy čj. 37 014/2005-25, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dne 22.12.2005.

Vyhláška č. 242/2014 Sb. *o stanovení výše základních sazeb zahraničního stravného pro rok 2015*. Retrieved from <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2014/vyhlaska-c-242-2014-sb-19708>

Vyhláškou č.13/2005 Sb., *o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=13~2F2005&rpp=15#seznam>

Zákon 455/1991 Sb. *o živnostenském podnikání*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonStruct.jsp?idBiblio=39498&nr=455~2F1991&rpp=15#local-content>

Zákon 561/2004 Sb. *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58471&nr=561~2F2004&rpp=15#local-content>

Zákon č. 111/1998 Sb., *o vysokých školách a vyhláškou*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=111~2F1998&rpp=15#seznam>

Zákon č. 117/1995 Sb., *o státní sociální podpoře*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=117~2F1995&rpp=15#seznam>

Zákon č. 262/2006 Sb. *zákoník práce*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=262~2F2006&rpp=15#seznam>

Zákon č. 372/2011 Sb. *o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=372~2F2011&rpp=15#seznam>

Zákon č. 48/1997 Sb., *o veřejném zdravotním pojištění v platném znění*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=48~2F1997&rpp=15#seznam>

Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=74907&nr=89~2F2012&rpp=100#local-content>

Zákon č.137/2006 Sb. *o veřejných zakázkách*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=62419&nr=137~2F2006&rpp=100#local-content>

Zákon č.48/2005 Sb. *o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky*. Retrieved from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=48~2F2005&rpp=15#seznam>

Právní předpisy Evropské unie

Kodaňský proces: posílená evropská spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a přípravy (2002). *Evropský ministry odborného vzdělávání a přípravy a Evropská komise (Deklarace)*. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:ef0018>

Nařízení č. 1288/2013, kterým se zavádí program „Erasmus+“: program Unie pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport a zrušují rozhodnutí č. 1719/2006/ES, č. 1720/2006/ES a č. 1298/2008/ES. (2013). *Evropského parlamentu a Rady (EU)*. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1439495424465&uri=CELEX:32013R1288>

O strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (2009). *Evropská Rada (ET 2020)*. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:ef0016>

Rozhodnutí č. 1999/382/EC o zavedení druhé fáze akčního programu odborného vzdělávání Společenství Leonardo da Vinci. (1999). Evropská Rada. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:c11025>

Rozhodnutí č. 819/95/EC o zavedení vzdělávacího programu «Sokrates» (1995) *Evropský parlament a Rada*. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1439494769711&uri=CELEX:31995D0819>

Elektronické zdroje

Eurostat. (1953). *Europe 2020 indicators – education*. Retrieved from http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_education#Low_levels_of_student_mobility_in_higher_education

European Commission (2014). *Number of out-bound Erasmus students per country studying or doing traineeships abroad*. Retrieved from http://ec.europa.eu/education/tools/statistics_en.htm

Institute for Statistics UNESCO. (2014). *Global flow of tertiary-level students*. Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx>

Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. (2007). *Jean Monnet*. Retrieved from http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=83&

Student marketing youth travel consultancy. *Market overview and trends*. Retrieved from <http://www.student-market.com/youth-travel>

Svobodová, J. (2011). Exkurze ve výuce. Metodický portal RVP. Retrieved from <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10081/exkurze-ve-vyuce.html/>

The Bologna follow-up group (2010). *Indicators on international student mobility for assessing the Bologna Process*. Retrieved from www.archive.ehea.info

The United Nations Statistics Division (2008). *International recommendation for tourism statistic 2008*. Retrieved from http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/seriesm_83rev1e.pdf

The World Tourism Organization and World Youth Student (WYSE) Travel Confederation. (2011). *The power of youth travel*. Retrieved from <http://www2.unwto.org/publication/am-reports-volume-2-power-youth-travel>

Ulrych, P. (2015). Školní zájezdy: půjde to dál bez pravidel? *C.O.T. media*. Retrieved from <http://studenti.icot.cz/skolni-zajezdy-pujde-to-dal-bez-pravidel/>

Vetrak, S. (2015, duben 23). *Youth travel marketing strategies and practical tips*. [Video file]. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=JJKHr_xYz1U

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Druhy vzdělávacího cestovního ruchu	8
Tabulka 2: Mobilita mládeže	17
Tabulka 3: Data out-bound Erasmus studentů studujících nebo absolvujících stáž v roce 2012-2013	19
Tabulka 4: Dlouhodobá mobilita studentů v roce 2012 podle UNESCO.....	20
Tabulka 5: Návštěvy České republiky za účelem vzdělání	20
Tabulka 6: Přístup organizátora	32
Tabulka 7: Algoritmus přípravy a realizace vzdělávací exkurze.....	35
Tabulka 8: Odpovědi na otázku 3 „Kolik exkurzí škola organizuje za rok?“	40
Tabulka 9: Expertý.....	48
Tabulka 10: Výběr způsobu organizace jednotlivých služeb	49
Tabulka 11: Faktory ovlivňující výběr dodavatelů.....	51
Tabulka 12: Předpoklady základných dat analýzy	53
Tabulka 13: Postup kalkulace příjmů	54
Tabulka 14: Vyjádření ekonomických impaktů dle kritéria „ celkové příjmy“	55
Tabulka 15: Vyjádření ekonomických impaktů dle kritéria „příjmy cestovní kanceláře“	55
Graf 1: Typy krátkodobé mezinárodní mobility studentů	21
Graf 2: Podíl studentů, kteří zúčastnili studia v zahraničí v roce 2012-2015	22
Graf 3: Počet vzdělávacích exkurzí za rok	40
Graf 4: Druhy pořádaných exkurzí	41
Graf 5: Způsoby organizace vzdělávacích exkurzí.....	42
Graf 6: Spokojenost s organizací vzdělávací exkurze	43
Graf 7: Porovnání cen	46
Graf 8: Finanční zdroje krytí nákladů.....	47
Obrázek 1: Propojení vzdělávací exkurze a zájezdu.....	29

Seznam příloh

Příloha A: Stanovisko legislativního a právního odboru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k dopisu p. Martina Tmeje, majitele Cestovní kanceláře Babička

Příloha B: Metodický pokyn č.2/2012 vedoucí odboru školství KrÚ JMK pro nakládání s finančními prostředky při pořádání školních akcí – lyžařských, turistických, vodáckých a jiných kurzů, výletů, exkurzí a zájezdů

Příloha C: Struktura trhu vzdělávacího cestovního ruchu

Příloha D: Vzdělávací programy

Příloha E: Mobilita studentů vysokých škol za rok 2012

Příloha F: Příklad informační ceny zájezdu

Příloha G: Základní sazby zahraničního stravného pro rok 2015

Příloha H: Dotazník „Způsoby organizace vzdělávacích exkurze ve středních školách“

Příloha I: Dotazník „Organizace vzdělávacích exkurzí na vysokých školách“

Příloha A:

Stanovisko legislativního a právního odboru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k dopisu p. Martina Tmeje, majitele Cestovní kanceláře Babička

Odbor legislativní a právní Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy obdržel v poslední době několik dotazů a žádostí o právní výklad pojmu „kompletizace zájezdů“. V příloze byl vždy uveden dopis p. Martina Tmeje, majitele Cestovní kanceláře Babička, který informoval adresáty o tom, že pokud školy, skupiny, sportovní sdružení a jiní kompletizují zájezdy (tj. objednávají ubytování a stravování a sjednávají dopravu), obcházejí tím zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. V závěru dopisu bylo uvedeno, že se podobný dopis zasílá na Ministerstvo školství, všem zřizovatelům školských zařízení, finančním úřadům, pojišťovnám, které mají v kompetenci CK a v neposlední řadě médiím. K tomu podotýkáme, že do dnešního dne nám není známo, že by takový dopis Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy oficiálně obdrželo.

Dále je v dopise p. Tmeje uvedeno, že podle novely zákona č. 159/1999 Sb. z 1.8.2006 je kompletizace zájezdů vyhrazena výlučně cestovním kancelářím. Zákon č. 159/1999 Sb. však pojem „kompletizace zájezdů“ nezná, poslední novela (zákon č. 214/2006 Sb. účinný od 1.8.2006) pouze mj. přiznala cestovním kancelářím právo organizovat zájezdy.

Dle názoru odboru legislativního a právního Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v případech, kdy právnické osoby vykonávající činnost škol nebo školských zařízení organizují školy v přírodě, lyžařské kurzy a jiné akce související s výchovně vzdělávací činností škol a školských zařízení pro své děti, žáky a studenty, nedochází k porušování zákona č. 159/1999 Sb. ani k jeho obcházení. Tyto akce totiž nejsou pořádány za účelem dosažení zisku a jsou vždy následně řádně vyúčtovány všem jejich účastníkům, nesplňují tak znaky živnostenského podnikání podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a nejsou podle § 1 odst. 2 písm. b) zákona č. 159/1999 Sb. zájezdem ve smyslu tohoto zákona. Domníváme se tudíž, že právnické osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení mohou i nadále takové akce pořádat bez nutnosti obracet se na

cestovní kanceláře a bez povinnosti využívat jejich služeb (samozřejmě za splnění podmínky, že se nejedná o soustavnou činnost, jejímž účelem je dosažení zisku).

Vzhledem k tomu, že věcným gestorem zákona č. 159/1999 Sb. je Ministerstvo pro místní rozvoj, požádali jsme jej o stanovisko k uvedené problematice. Dle sdělení odboru práva a státního dohledu v cestovním ruchu č.j. 37 950/2006-61 ze dne 19. října 2006 je „dopis CK Babička zavádějící, plný polopravd a nepřesných tvrzení. Faktem zůstává, že v případě nákupu kombinace služeb cestovního ruchu (ubytování, doprava, strava apod.) čili zájezdu od cestovní kanceláře má spotřebitel, vzhledem k povinnosti CK být pojištěna proti úpadku, vždy jistotu návratnosti vložených finančních prostředků. Zákon č. 159/1999 Sb. byl novelizován zákonem č. 214/2006 Sb. (s účinností od 1.8.2006), avšak **ve vztahu k neziskovým vzdělávacím zařízením jako jsou školy, sportovní sdružení apod., nepřinesl žádnou zásadní změnu.** I nadále platí ustanovení § 1 odst. 2 písm. b) zákona č. 159/1999 Sb. Tzn. že zájezdem není kombinace služeb cestovního ruchu, jejíž nabídka a prodej nesplňuje znaky živnostenského podnikání obsažené v § 2 zákona č. 455/1991 Sb. Jinými slovy neziskové osoby mohou i nadále organizovat např. školy v přírodě, lyžařské kursy a podobné akce, pokud tak činí nikoliv za účelem zisku a nikoliv soustavně. Školy by si na druhou stranu měly uvědomit, že se v daném případě jedná o činnost neziskovou. Jakýkoliv jiný postup by mohl být klasifikován jako neoprávněné podnikání v oblasti cestovního ruchu.“

Závěrem uvádíme, že toto stanovisko bude zároveň zveřejněno na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v sekci Dokumenty - Právní výklady MŠMT.

V Praze dne 24. října 2006

JUDr. Miroslav Šimůnek

ředitel odboru legislativního a právního MŠMT

Příloha B:

Metodický pokyn č.2/2012 vedoucí odboru školství KrÚ JMK pro nakládání s finančními prostředky při pořádání školních akcí – lyžařských, turistických, vodáckých a jiných kurzů, výletů, exkurzí a zájezdů

Odbor školství Krajského úřadu Jihomoravského kraje vydává pro příspěvkové organizace zřizované Jihomoravským krajem vykonávající činnost škol a školských zařízení tento metodický pokyn **pro provedení řádného organizačního zajištění pořádaných lyžařských, turistických, vodáckých a jiných kurzů, výletů, exkurzí a zájezdů** (dále jen „akcí“). Tento metodický pokyn upravuje pořádání akcí především z hlediska jejich řádného zajištění **v oblasti nakládání s finančními prostředky**.

Platí, že akce organizuje a zajišťuje organizace (škola), která tak nese právní rizika, v tomto případě rizika z potenciálního nesprávného nakládání s finančními prostředky. Proto je nutné, aby škola dodržovala následující pravidla:

1. Při pořádání akcí, kde dochází k vybírání peněz od žáků, popř. od ostatních zúčastněných osob (pedagog, doprovod, zdravotník atd.) musí být veškeré finanční operace zachyceny na nákladových, výnosových a majetkových účtech školy, a to v souladu se zákonem o účetnictví.
2. Na účtech musí být vybrané peníze analyticky odlišeny od ostatních tj. např. identifikátorem, účtováním v rámci zvláštního účetního střediska, účelovým znakem atd., tento způsob určí škola ve vnitřní směrnici.
3. Veškeré doklady (smlouvy, objednávky, faktury atd.), týkající se předmětné akce, musí být vystaveny na školu (nikoli na jméno zaměstnance, který akci zařizuje!) a podléhají finanční kontrole podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), a prováděcí vyhlášky č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb. a zákona č. 123/2003 Sb.
4. Veškeré doklady (potvrzení o přijetí peněz, výdajové doklady, doklady o vracení peněz) musí obsahovat náležitosti dle zákona o účetnictví.

5. Je třeba zvážit možnost, že by výběr a další operace s finančními prostředky určenými na akci, byly prováděny bezhotovostně – přes bankovní účet. Tím se sníží riziko ztráty finančních prostředků.
6. Vybrané prostředky nesmí ovlivnit hospodářský výsledek školy.
7. V případě využití prostředků třetí osoby (např. „SRPŠ“, občanského sdružení, neziskové organizace atd.) je nutné dohodnout způsob spoluúčasti, a to prokazatelně, tedy písemně. Výše spoluúčasti může být určena jak pevnou částkou, tak např. dohodou na uhrazení určitého procentního podílu náklad, vždy však musí být z příslušného dokumentu jasně patrné, jakým způsobem se výše spoluúčasti určí. Tuto spoluúčast je však nutné posuzovat jako finanční dar účelově určený, k jehož přijetí potřebuje škola souhlas zřizovatele, přijímá-li ho do svého vlastnictví.
8. U nákladů na ubytování, stravování, dopravu atd. je třeba účetně oddělit analytickými účty náklady za děti, žáky, studenty apod. (žáci) a doprovod (pedagogický dozor, zdravotník), případně za další osoby (např. osoby, které cestují společným autobusem, aby byla lépe využita jeho kapacita a sníženy náklady na dopravu). Je třeba dodržet zásadu, že cena za službu pro jednotlivé účastníky by měla být určena podle počtu účastníků, kteří ji čerpají, nezávisle na tom, zda ji mají zaplatit oni sami (žáci, další osoby) nebo bude zaplácena školou (např. cestovné pedagogického dozoru). Je třeba průkazně doložit úhradu plné výše nákladů za použití služeb, které byly čerpány.

Při realizaci akcí školou je zejména třeba se vyvarovat následujících nedostatků:

- výběr peněžních prostředků od žáků není možné ověřit (existuje jmenný seznam, ale chybí jakýkoli průkazný záznam, že byla částka vybrána a v jaké výši),
- o příjmech zálohy na realizaci akce není účtováno, peníze byly vybrány, ale tato skutečnost není v účetnictví školy zachycena,
- související doklady, nebo jiné prvotní doklady nejsou vystaveny na školu, ale na soukromou osobu, obvykle zaměstnance, který akci zajišťuje,
- vystavené faktury jsou uhrazeny, ale stejně jako příjmy, nejsou výdaje zachyceny v účetnictví školy,
- chybí rozpočet akce, respektive vyúčtování akce, nelze jednoznačně určit, k jakému účelu byla záloha od žáků (popř. doprovodu a dalších osob) vybrána a její výše,
- v případě nedočerpání vybraných záloh nedochází k vracení finančních prostředků, či k vracení finančních prostředků dochází, ale opět bez průkazného záznamu,

- nejsou prokazatelně zdokladovány podmínky poskytnutí a využití případných bonusů (např. u cestovních příkazů bývají doloženy pro prokázání souvisejících nákladů jízdenky z vleků, které byly poskytnuty zdarma jako bonus dodavatelem služby, je tedy třeba dohlédnout, aby škola neproplácela náklady, které nevznikly).

Pořádání akcí školou však zasahuje i do jiných právních oblastí, především však do oblasti pracovněprávní. V této oblasti je nutné dodržet a zvážit následující požadavky:

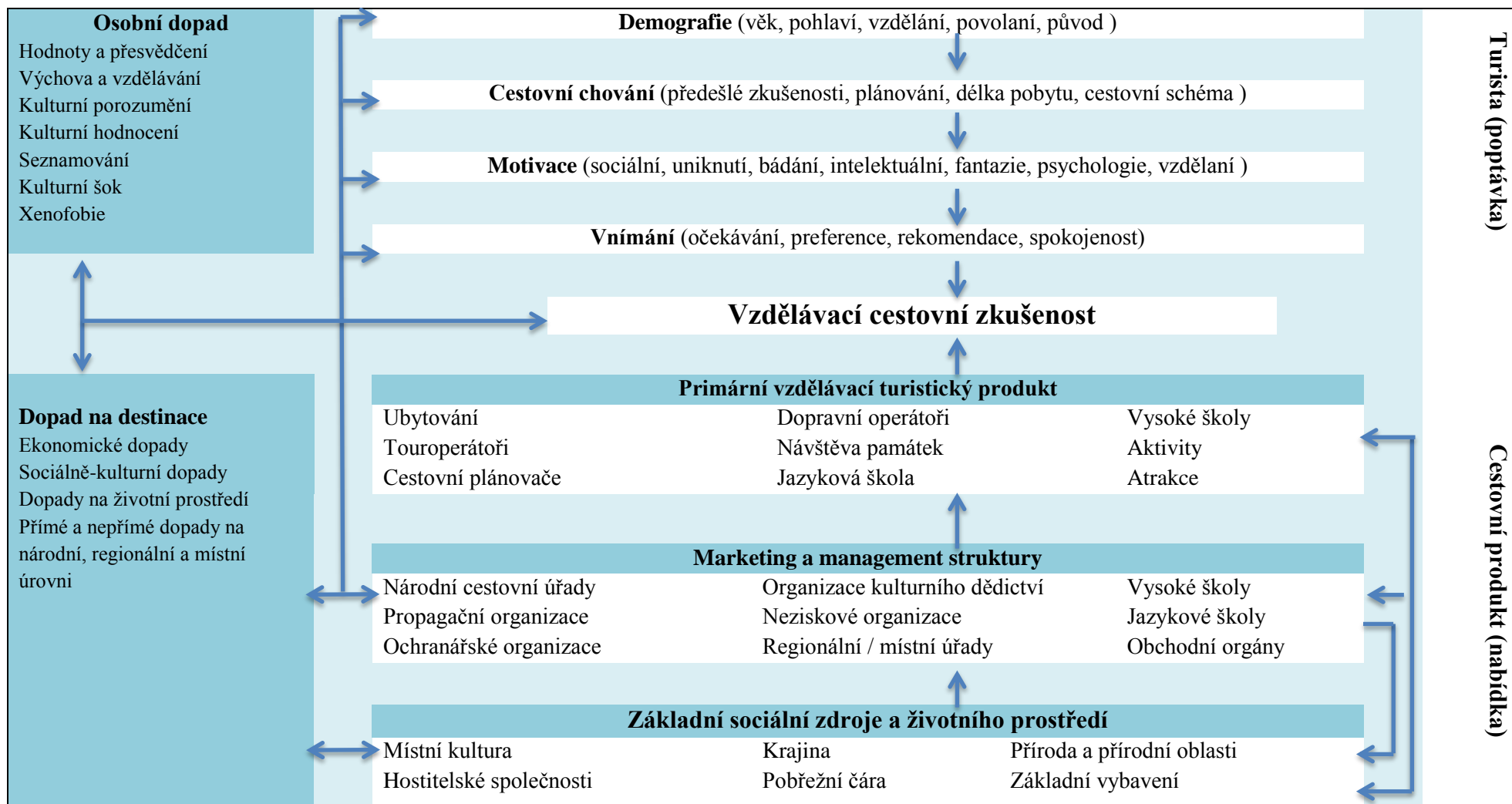
1. Každou akci je třeba řešit též ve vztahu k zúčastněným zaměstnancům, a to hlavně z hlediska cestovních náhrad a celkového vykazování pracovních cest.
2. Je nezbytné zvážit a následně prokazatelně určit, který zaměstnanec školy by měl akci za školy pořádat. Není vhodné, aby nakládání s finančními prostředky školy byly svěřovány pedagogickým pracovníkům, neboť takové činnosti nebudou odpovídat pracovní náplni, vycházející z druhu práce, uvedeného v pracovní smlouvě. Neměli by tedy zejména jakýmkoliv způsobem nakládat s finančními prostředky, získávanými od žáků. V případě, že i přes výše uvedené jsou tyto činnosti pedagogickému pracovníkovi svěřeny, je třeba je vybavit zvláštním pověřením a uzavřít s ním dohodu o odpovědnosti k ochraně hodnot svěřených zaměstnanci k vyúčtování.

Při dodržení výše uvedených pravidel vytváří škola podmínky pro naplnění zákonných požadavků a minimalizuje právní rizika, spojená s nesprávnými nejen účetními postupy při pořádání školních akcí.

JUDr. Hana Poláková

vedoucí odboru školství

Příloha C: Struktura trhu vzdělávacího cestovního ruchu

Příloha D: Vzdělávací programy EU

Socrates

Akční program společenství Socrates, byl zaveden rozhodnutím č. 819/95/ES Evropského parlamentu a Rady. Program se zaměřoval na oblast vzdělávání od mateřských škol po univerzity, vzdělávání dospělých, zlepšování znalosti evropských jazyků, podporu spolupráce a mobility prostřednictvím vzdělání a v neposlední řadě také na podporu inovací ve vzdělávání a rovných příležitostí ve všech oblastech vzdělávání. Tento program fungoval do roku 2006 (Socrates 1995–1999; Socrates II 2000–2006).

Program Socrates byl členěn do osmi podprogramů, které dříve fungovaly jako samostatné programy:

- Comenius – vzdělávání ve školách;
- Erasmus – vysokoškolské vzdělávání;
- Grundtvig – vzdělávání dospělých a jiné vzdělávací cesty;
- Lingua – výuka jazyků a studium jazyků;
- Minerva – využívání informačních a komunikačních technologií, otevřené a distanční vzdělávání;
- Výzkum a inovace – problematika vzdělávací politiky;
- Společné akce – spolupráce s dalšími programy EU;
- Doprovodná opatření – podpora aktivit, které nespádaly pod jednotlivé programy.

Erasmus +

Nařízením Evropského parlamentu a Rady EU č.1288/2013 byl zaveden program v oblasti vzdělávání, odborné přípravy mládeže a sportu nazvaný „Erasmus +“. Program bude prováděn v období od 1. ledna 2014 do 31. prosince 2020.

Specifický cíle programu jsou:

- podpora zlepšení kvality vzdělání prostřednictvím nadnárodní spolupráce mezi poskytovateli vzdělávání a odborné přípravy;
- upevnit prostor celoživotního vzdělání v reformách národních politik;

- rozšířit mezinárodní spolupráci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy mezi institucemi v Unii a partnerskými zeměmi;
- zlepšení výuky jazyků;
- podpora výsledků ve výuce a výzkumu prostřednictvím činností programu Jean Monnet po celém světě.

Program se vztahuje na:

- Comenius - školní vzdělávání;
- Erasmus - vysokoškolské vzdělávání;
- Erasmus Mundus - mezinárodní vysokoškolské vzdělávání;
- Leonardo da Vinci - odborné vzdělávání a příprava;
- Grundtvig - vzdělávání dospělých;
- mládež (neformální a informální učení);
- sport, zejména sport na základní úrovni.

Financování z rozpočtu EU.

Finanční krytí se pro provádění tohoto programu od 1. ledna 2014 stanoví na 14 774 524 000 EUR v běžných cenách. Roční prostředky schvaluje Evropský parlament a Rada v mezích víceletého finančního rámce.

Částka uvedená v odstavci 1 bude rozdělena mezi činnosti programu s rozpětím flexibility menším než 5% každé přidělené částky takto:

- a. 77,5% na vzdělávání a odbornou přípravu, z čehož budou určeny minimální přiděly.
  - 43% na vysokoškolské vzdělávání, což představuje 33,3% celkového rozpočtu;
  - 22% na odborné vzdělávání a přípravu, což představuje 17% celkového rozpočtu;
  - 15% na školní vzdělávání, což představuje 11,6% celkového rozpočtu;
  - 5% na vzdělávání dospělých, což představuje 3,9% celkového rozpočtu.
- b. 10% na mládež.

- c. 3,5% na nástroj pro záruky za studentské půjčky.
- d. 1,9% na činnosti programu Jean Monnet.
- e. 1,8% na sport.
- f. 3,4% jako granty na provozní náklady vnitrostátním agenturám.
- g. 1,9% na pokrytí administrativních výdajů.

Finanční prostředky na vzdělávací mobilitu jednotlivců, které jsou uvedeny v písm. a), spravuje národní agentura. Prostředky se přidělují na základě počtu obyvatel a životních nákladů v dotyčném členském státě, vzdálenosti mezi hlavními městy členských států a na základě výkonnosti.

Podle mého názoru je třeba věnovat zvláštní pozornost programu Leonardo da Vinci a Jean Monnet, které podle předpisu EU pořád platí.

Program Leonardo da Vinci

Program vznikl v roce 1995 spojením samostatných programů, jako jsou:

- Comett – vysokoškolské vzdělávání se zaměřením na ekonomickou oblast;
- Eurotecnet – podpora inovací a nových technologií v odborném vzdělávání;
- Force – podpora profesního vzdělávání;
- Petra – spolupráce ve vzdělávání a v odborné přípravě;
- Lingua – jazykové vzdělávání.

Program je zaměřen na podporu rozvoje odborného vzdělávání a celoživotního vzdělávání. Podporuje také praktické stáže a výměny studentů středních a vysokých škol, absolventů, mladých nezaměstnaných a mladých pracovníků.

Cíle programu:

1. zlepšovat dovednosti a kompetence osob procházejících počátečním odborným vzděláváním ve středních, vyšších a vysokých školách se záměrem jejich uplatnění na trhu práce;
2. zdokonalovat kvalitu a přístup k dalšímu odbornému vzdělávání a k celoživotnímu osvojování znalostí a schopností se záměrem zlepšovat adaptabilitu lidí;
3. zdůrazňovat význam a posilovat úlohu odborného vzdělávání v procesu inovací se záměrem zvyšovat konkurenceschopnost a rozvíjet podnikání.

Podporované aktivity:

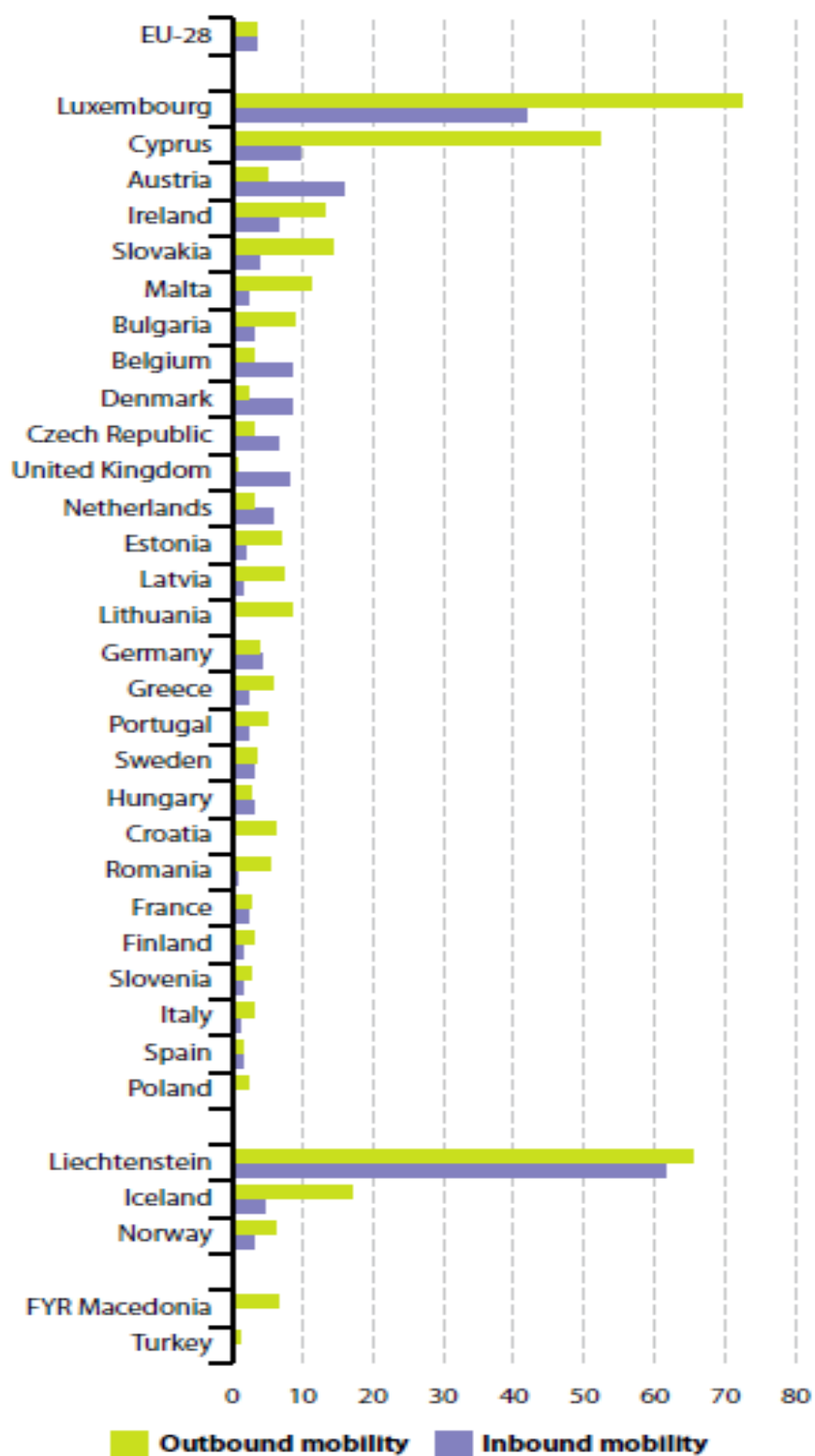
- projekty mobility – podpora stáží (odborná praxe v zahraničí) a výměn (získávání a výměna informací o způsobech a metodách odborného vzdělávání v zahraničí), snaha o co největší propojení teorie s praxí; stáže mohou trvat v rozmezí tří týdnů až jednoho roku, výměny pak týden až šest týdnů;
- pilotní projekty – cílem je zlepšovat kvalitu a podporovat inovace odborného vzdělávání, tento typ projektů se zaměřuje na vývoj, ověřování, evaluaci a šíření inovačních postupů týkajících se obsahu, metod nebo učebních materiálů a pomůcek používaných při odborném vzdělávání a poradenství;
- projekty jazykových dovedností;
- projekty referenčních materiálů – cílem je vytvořit databázi srovnatelných dat o systémech odborného vzdělávání, provádění výzkumů a analýz, sledování a šíření nejlepších postupů a také provádět ucelenou výměnu informací;
- projekty organizací nadnárodní sítě – cílem je získávat a využívat evropské znalosti, zkušenosti a inovační přístupy v odborném vzdělávání, zlepšovat analýzy a prognózy požadavků na dovednosti a v rámci Evropské unie šířit výstupy spolupracujících sítí a výsledky projektů;
- společné akce - cílem je realizovat společné návrhy na zajímavá témata v oblastech, které úplně nespádají do výše uvedených programů.

Program Jean Monnet

Zahájen v roce 1990 s cílem zlepšení znalostí a povědomí o evropské integraci mezi akademiky, studenty a občany v celém světě. Od roku 2007 byl součástí akčního programu v oblasti celoživotního vzdělávání.

Program podporuje ty instituce, které sledují jakýkoliv cíl v evropském zájmu: Evropský univerzitní institut ve Florencii, Evropskou univerzitu (v Brugách a Natolinu), Evropský institut veřejné správy (EIPA) v Maastrichtu, Akademii evropského práva v Trevíru, Evropskou agenturu pro rozvoj speciálního vzdělávání v Odense, Mezinárodní středisko evropského vzdělávání (CIFE) v Nice (Národní agentura pro evropské vzdělávací programy, 2007).

Příloha E: Mobilita studentů vysokých škol za rok 2012

Zdroj: Eurostat online databaze

Příloha F: Příklad informační ceny zájezdu

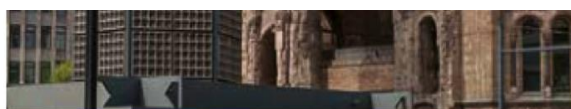
STUDIJNÍ VZDĚLÁVACÍ ZÁJEZD

číslo programu	školní rok	termín
7915b	2014/2015	dle přání školy

BERLÍN – PO STOPÁCH 2. SVĚTOVÉ VÁLKY

PROGRAM ZÁJEZDU:

odjezd od školy v časných nočních/ranních hodinách do **Německa**, po příjezdu do **Berlína** okružní jízda autobusem – **ZOO, nám. Grosser Stern s Vítězným sloupem na Checkpoint Charlie**, odtud **pěší prohlídka města**: návštěva muzea **Topographie des Terrors**, dále **Holocaust Mahmal**, který tvoří 2 711 šedivých betonových kvádrů různé výšky a rozkládá se na ploše více než 19 000 m², z výšky má tato památka evokovat dojem vln, **Braniborskou bránou na Unter den Linden (Ulice Pod Lipami) k Reichstagu (Říšský sněm)** – možnost výstupu do kupole (nutná včasná rezervace), poté přechod/přejezd místní dopravou na **Alexanderplatz**, výjezd na **Televizní věž (Fernsehturm)**, dle časových možností osobní volno, nákupy, pro zájemce návštěva **Dokumentačního centra Berlínské zdi** v pozdních odpoledních/večerních hodinách odjezd do ČR

CENA ZÁJEZDU PRAHA A OKOLÍ KČ 950,-

(pro ostatní školy bude cena stanovena individuální kalkulací)

CENA ZÁJEZDU VŽDY ZAHRNUJE:

- dopravu autokarem (video/DVD, bufet)
- pojištění léčebných výloh v rozsahu Pojišťovny VZP, a.s. (do výše 3 mil. Kč)
- pojištění odpovědnosti za škodu
- průvodce cestovní kanceláře po celou dobu pobytu
- informační materiály
- na 14 studentů 1 místo zdarma pro pedagogický dozor
- přistavení autobusu k Vaší škole (platí pro skupiny minimálně 14 studentů)

!!!Tento program zajišťujeme za nezměněnou cenu rovněž pro kolektivy pedagogů a jejich rodinných příslušníků – vedoucí skupiny zdarma!!!

Na vyžádání zašleme orientační ceník vstupného do jednotlivých památek (nejsou zahrnuty v ceně zájezdu).

Zdroj: www.skolnizajezdy.cz

Příloha G: Základní sazby zahraničního stravného pro rok 2015

Země	Základní sazby stravného
Francie	45 euro
Chorvatsko	35 euro
Německo	45 euro
Slovensko	35 euro
Velká Británie	40 anglická libra

Zdroj: Vyhláška č. 242/2014 Sb.

Příloha H: Způsoby organizace vzdělávacích exkurze ve středních školách

1. V jakém kraji se nachází vaše škola?

Hl.m. Praha	Jihočeský kraj
Jihomoravský kraj	Karlovarský kraj
Královéhradecký kraj	Moravskoslezský kraj
Liberecký kraj	Olomoucký kraj
Pardubický kraj	Plzeňský kraj
Středočeský kraj	Ústecký kraj
Kraj Vysočina	Zlínský kraj

2. Praktikuje vaše škola „vzdělávací exkurze“ jako jednu z metod vzdělávání ? Ano/Ne

3. Kolik exkurzí škola organizuje za rok? 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10, víc než 10

4. Jaké druhy exkurzí vaše škola v rámci výuky pořádá? exkurze v rámci ČR/ zahraniční exkurze/ exkurze v rámci ČR i zahraniční exkurze

5. Organizuje vaše škola exkurze samostatně nebo používá služby cestovních kanceláří?

Samostatně/ přes cestovní kanceláře/ v závislosti na druhu exkurze

6. Jaké výhody jste zaznamenali u exkurzí, které byly organizovány cestovní kanceláří?

7. S jakými problémy jste se setkali při pořádání exkurzí cestovní kanceláří?

8. Jaké výhody plynuly z organizování exkurzí školou?

9. S jakými problémy jste se setkali při vlastní organizaci vzdělávacích exkurzí?

10. Při použití obou způsobů organizace, s jakým jste byli spokojenější? s vlastní organizací/ s organizací cestovní kanceláří

11. Jak se lišila cena cestovního balíčku od cestovní kanceláře a cena při vlastní organizaci?

Ano. Cena cestovního balíčku od cestovní kanceláře byla vyšší.

Ano. Cena cestovního balíčku od cestovní kanceláře byla nižší

Ceny byly přibližně stejné

Ceny jsme neporovnávali.

12. Z jakých finančních zdrojů jsou exkurze běžně financovány?

z veřejných dotací

ze školního rozpočtu

z vlastních finančních zdrojů účastníků

z grantu

další možnost

Příloha I: Dotazník na téma: Organizace vzdělávacích exkurzí na vysokých školách

Obecné otázky:

- Kolik exkurzí pořádáte za školní rok?
- Pořádáte exkurze pouze v rámci České republiky nebo i do zahraničí?
- Používáte služeb cestovních kanceláří nebo organizujete exkurzi sami?

Využití služeb cestovní kanceláře:

- Při spolupráci s cestovními kancelářemi nakupujete kompletní balíky služeb nebo jenom jednotlivé produkty? *Vyjmenujte jaké služby využíváte u cestovních kanceláří?*
- Jaké výhody a nevýhody spatřujete v přípravě exkurzí cestovní kanceláří?

Organizace exkurzí školou:

- Jaké jsou podle Vašeho názoru výhody organizování exkurzí svépomocí?
- S jakými obtížemi jste se setkali při organizaci a jak jste je řešili?
- Z jakých finančních zdrojů probíhá krytí nákladů na exkurze?
- Jakou roli má cena poskytovaných služeb na výběr dodavatelů (cestovní kanceláře, ubytovacích zařízení, dopravce, průvodce, atd.)?
- Nabízejí poskytovatelé slevy, při smlouvání o ceně? Pokud ano, v jakém rozsahu?
- Řekněte, na základě Vašich zkušeností, jaký způsob organizace exkurzí je výhodnější a proč?